

CONTRA

granskar det politiskt korrekta

Sverige igår och idag
Massindoktrinering
Rättvisa

nr 1 2020 årgång 46 Pris 25:--

9 770347 647008

CONTRA

granskar det politiskt korrekta
partipolitiskt obunden
utges sex gånger årligen
Nummer 1 2020
Nummer 269 från starten
ISSN 0347-6472
Copyright Stiftelsen Contra
Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Géza Molnár

Kontakt

Box 8052, 104 20 Stockholm
redax@contra.nu 08-720 01 45
bestallning@contra.nu

contra.nu

Nyheter – Debattforum – Produkter
För prenumeranter även:
contra.nu/for-prenumeranter
Användarnamn och lösenord finns endast i
den tryckta versionen av Contra

Nätbutik

Gå in på
contra.nu/contras-natbutik/

Facebook

facebook.com/pages/
Contra/128635870583878

Twitter

twitter.com/contranu

Veckans Contra

Elektroniskt veckobrev (gratis)
Beställning: prenumerera@contra.nu
Avbeställning: avboka@contra.nu

Prenumeration

Minst 175, men gärna 250 kronor, per år.
Plusgiro 85 95 89-4. Bankgiro 5682-0392.
Student 95 kronor, ange skola/universitet.
paypal.com – sök redax@contra.nu
Swish 1236237465

Vid betalning från utlandet:

Använd betalkort på Contras nätbutik
eller gå in på PayPal. Vid betalning genom
banköverföring (dyrt) är vårt IBAN-nummer
SE239500009603408595894

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Molnár.
Redaktion: Géza Molnár, C G Holm och
Fredrik Runebert.
Bibliotekarie: Filip Björner.
Övriga medarbetare: Karl-Göran Bottwyk,
Tommy Hansson, Britt-Louise Hoberg,
Bertil Häggman, Bertil Lindblom och
David Stavenheim samt Christer Arkefors i
Italien, Bertil Wedin i Mellersta Östern och
Allan C. Brownfeld i USA.

Presslagd 2020-02-03
Carlshamns Tryck & Media AB,
Karlshamn 2020

Vår yttrandefrihet

Vilhelm Moberg var tidigt ute med att slåss för yttrandefriheten, som ju inte betyder att alla har rätten att yttra vad som helst i vilka sammanhang som helst, men i fora avsedda för debatt och utbyte av åsikter finns den rätten praktiskt taget oinskränkt i Sverige.

Men det inte minst viktiga är det ansvar som rätten innebär, särskilt för media som genom sin räckvidd når så oerhört många människor, som saknar möjligheten att ställa frågor eller påverka. Om media endast släpper fram selekterad information och blockerar vissa åsikter, särskilt politiska, så råder i praktiken ingen åsiktsfrihet. I stället blir media ett indoktrineringsinstrument som styr hela åsiktsbildningen i landet och genom att medvetet undanhålla viktiga, relevanta fakta i samhället och politiken för folket, så bildas en ”politisk korrekthet”, som i praktiken omöjliggör en fungerande opposition och objektiv debatt.

I dag, våren 2020, kan vi konstatera att vi har det så här i vårt gamla land. Saknad är Herbert Tingsten och hans likar, som vågade ifrågasätta etablissemangen med framgång i landets största dagstidningar.

Stig Daun

CONTRA-NYTT

Svante Hjerstrand 100 år

Äldre Contra-läsare känner säkert till Svante Hjerstrand och tidningen *Argument för Frihet och Rätt* (som kom ut mellan 1965 och 1978). I januari fyllde Svante Hjerstrand 100 år. När *Contra* når Svante för att gratulera berättar han att han är ute och promenerar varje dag och att han fortfarande är aktiv i samhällsdebatten, den fråga som har engagerat honom mest under senare tid är Nya Karolinska i Stockholm.

Bilden: Omslaget till *Contra* nummer 1 2005 där det finns en intervju med Svante Hjerstrand. Kan läsas på www.contra.nu/data/tidningen/Contra051.pdf

Så fungerar din prenumeration på Contra

Prenumerationer på *Contra* fungerar så att en årsprenumeration för 175 kronor är på sex nummer, oavsett när på året prenumerationen börjar. När prenumerationen upphör får du ett meddelande från *Contra* tillsammans med det sista numret på din prenumeration. Skulle du av misstag betala en gång för mycket, så förlängs prenumerationen med ytterligare ett år även om prenumerationen just då inte är slut. Vi bifogar alltid ett inbetalningskort till tidningen för dem som vill beställa varor eller ge ett bidrag.

Swish

Contra har skaffat ett Swish-konto, du har nu möjlighet att betala prenumerationer och annat på Swish 1236237465.

Omslagsbilden. *Fru Justitia*. Foto Zvonimir Athletic/Mostphotos.

Rättvisa i domstolen?

Det är svårt för den enskilde att få rättvisa även om han eller hon har rätt enligt lagen. Centrum för rättvisa hjälper individer att få rätt mot en ibland övermäktig stat. Organisationen har domstolsvägen vid flera tillfällen tvingat staten att motvilligt följa lagen.

Sedan lång tid driver amerikanska intresseorganisationer till en del sina politiska kampanjer i form av juridiska processer, där man domstolsvägen försöker vinna gehör för sina ståndpunkter. Det kan gälla mer sakinriktade organisationer som till exempel National Rifle Association, miljö- eller konsumentorganisationer. Men också mer principiellt inriktade organisationer som den vänsterinriktade American Civil Liberties Union eller den högerinriktade Institute for Justice. Organisationerna fungerar som fullfjädrade advokatbyråer redo att driva processer med egen juridisk expertis.

I Sverige har den här typen av juridisk aktivism inte alls samma tradition som i USA, delvis naturligtvis på grund av skilda rättstraditioner och juridiska system. Men också av det enkla skälet att det i Sverige har ansetts vara mer lämpligt att gå den politiska än den juridiska vägen för att vinna gehör för sina politiska åsikter. Dessutom har svenska domstolar varit obenäga att pröva konflikter mellan olika lagar och inte minst sådana där en lag stridit mot grundlagen. Har lagen antagits av Riksdagen i laga ordning har det mer eller mindre varit självklart för en svensk domstol att tillämpa lagen, även om grundlagen sagt något annat. Så har det inte varit i USA, där det varit mer eller mindre självklart att domstolarnas uppgift är att pröva lagars förenlighet med författningen.

Det är kanske signifikativt att det var först med en grundlagsändring 2011 som svenska domstolar i praktiken fick en uttalad möjlighet att pröva om specifika lagar var förenliga med grundlagen, genom den så kallade lagprövningsrätten. Visserligen hade lagprövningsrätt redan införts i grundlagen 1979. Men då skulle frågan enbart prövas om det var uppenbart att lagen stred mot grundlagen. Vilket aldrig inträffade. 2011 avskaffades ”uppenbarhetsrekvisitet” och lagprövning blev en realitet, som har fått praktiska konsekvenser i några få fall.

Under 1960- och 1970-talen började en del svenskar utnyttja Europakonventio-

nen för de mänskliga rättigheterna för att via Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna i Strasbourg vinna gehör för principiella frågor, där svensk lagtillämpning stred mot Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Det gällde framförallt i frågor om äganderätt, men även principen om en rättvis rättegång eller exempelvis frågan om befrielse från den statliga kristendomsundervisningen. Judar och katoliker hade sedan länge möjlighet att befrias från kristendomsundervisning om motsvarande undervisning ordnades i den egna församlingens regi. I Europadomstolen prövades om även den fristående lutherska Sankt Martins församling i Stockholm skulle ha samma rättigheter. Sedan det blivit uppenbart att svenska staten skulle förlora målet

cg.holm
@contra.nu

medgav regeringen undantaget och målet fullföljdes aldrig i domstolen.

Det mest omtalade målet i Europadomstolen var det så kallade Sporrang-Lönroth-målet. Det handlade om två fastigheter på Norrmalm i Stockholm. De belades med byggnadsförbud, eftersom en stor del av stadsdelen fått expropriationstillstånd. I avvaktan på att staden skulle begära expropriation var fastigheterna belagda med byggnadsförbud och därmed osäljbara till ett rimligt pris. I det ena fallet infördes byggnadsförbudet 1954 och i det andra 1968. Det fanns dock inga konkreta planer på annan markanvändning utan det var ett ”zonförbud” som gällde år efter år. Till saken hörde att det inte gick att överklaga beslutet om expropriationstillstånd och fastighetsägarna kunde alltså inte få sin sak prövad i domstol. Sedan fastighetsägarna stämt svenska staten för brott mot Europakonventionens artikel ett om skydd för äganderätten avskaffa-

des den aktuella lagen 1979. Då hade den ena fastigheten haft byggförbud i 25 år. Europadomstolen avkunnade dom 1982 respektive 1984, där Sverige fälldes för brott mot Europakonventionen både vad gäller skydd för äganderätten och rätten till prövning i domstol. Sverige ålades att ändra lagstiftningen och dessutom betala skadestånd till fastighetsägarna.

Flera ärenden var uppe i Europadomstolen vid samma tidpunkt och detta irriterade högeligen dåvarande statsministern Olof Palme som kallade Europadomstolen i Strasbourg för Gustaf Petréns lekstuga. Petréns var välkänd jurist och blev med tiden regeringsråd (ledamot i Regeringsrätten, nuvarande Högsta Förvaltningsdomstolen). Även *Contra* drev (något senare) framgångsrikt ett mål i Europadomstolen där svenska staten fälldes för brott mot artikel 6 i konventionen, som handlar om en rätten till en rättvis rättegång.

År 2001 arbetade moderaternas nuvarande partisekreterare Gunnar Strömmer vid ovan nämnda Institute for Justice i Washington. Han tog med sig idén hem och lyckades 2002 samla intressenter till att bilda en insamlingsstiftelse med namnet Centrum för rättvisa. Stiftelsens ändamål är att få genomslag för de fri- och rättigheter som skyddas i Europakonventionen, grundlagen och vanlig lag. Stiftelsen driver rättsfall i domstol och verkar även för att främja det offentliga samtalet kring mänskliga rättigheter genom utbildning, forskning och deltagande i den allmänna debatten. Centrum för rättvisa tar inte betalt av sina klienter och är ombud i fall där enskildas grundläggande fri- och rättigheter anses ha kränkts, oftast med stat eller kommun som motpart. Genom finansiering från Näringslivets fond och ett antal framgångsrika entreprenörer har Centrum för rättvisa ekonomiska resurser att driva verksamheten och även möjligheten att ta den ekonomiska risk som en rättsprocess alltid innebär. I Sverige döms ju den förlorande parten till att betala motpartens rättegångskostnader, vilket kan bli nog så dyrt och får många att

avstå från att driva sin sak, även om de är övertygade om att de har rätt i sak.

I USA fungerar det annorlunda. Där står varje part för sina rättegångskostnader, samtidigt som det finns advokatbyråer som åtar sig att driva processer utan någon fast ersättning från klienterna. Istället tar advokatbyrån betalt med procent av vunna skadestånd, vilka enligt amerikansk rättspraxis kan handla om miljoner kronor. Inte minst när det blir aktuellt med ”punitive damages” (straffskadestånd). I Sverige kan en karende på sin höjd räkna med att få direkta kostnader samt ett ideellt skadestånd på några tusenlappar. I USA kan det, i de delstater där punitive damages tillämpas, handla om miljonskadestånd. Ett känt fall är när McDonalds 1994 ålades att betala 2,7 miljoner dollar i skadestånd till en person som fått hett kaffe över sig. Beloppet sänktes i högre instans till 480.000 dollar. Visserligen hade personen i fråga fått skador för ett annat mycket blygsammare belopp, men McDonalds som sålde miljoner koppar kaffe på en dag ålades att betala skadestånd för den risk som bolaget utsatt allmänheten för och hela beloppet tillföll den som klagat.

Centrum för rättvisa har sedan 2002 varit inblandat i ett antal svenska domstolsprocesser. Tyngdpunkten har legat på egendomsrätt, men under senare tid också ett flertal fall av så kallade kompetensutvisningar, där arbetskraftsinvandrare utvisats efter mindre formella fel som en tidigare arbetsgivare, invandraren ovetande, begått.

Ett av Centrum för rättvisas första fall uppmärksammades och fick konsekvenser för intagningen till universiteten. Uppsala universitet införde en regel att den som hade två utlandsfödda föräldrar skulle få extra poäng i samband med intagningen till en viss kurs. Centrum för rättvisa stämde Universitetet för Cecilia Lönn och Josefine Midander som inte kommit in på grund av att de hade fel föräldrar. Uppsala universitet drev ärendet till Högsta domstolen där Universitetet ålades betalade skadestånd till de förfördelade och intagningsreglerna ändrades.

Det behövdes dock en ny stämning för att könsbaserad diskriminering vid antagningen till veterinärutbildningen skulle stoppas vid Sveriges Lantbruksuniversitet.

Måste staten leverera när den tar betalt?

Fram till 2011 var det gratis för alla att studera vid svenska högskolor. Då infördes avgifter från personer som inte kom från EES-länder. EES-länderna ger svenska medborgare som studerar samma villkor som egna medborgare. Det fick till följd att en rad studenter från utlänterna letade sig någon annanstans än till Sverige för att studera (även om det för många var möjligt att söka stipendier som täckte studiekostnaderna inklusive avgifter i Sverige).

Men personer från tredje land fick betala fullt pris. En som gjorde det var amerikanskan Connie Dickinson som studerade matematik vid Mälardalens högskola (i Västerås/Eskilstuna). Hon betalade 170.000 kronor i avgift för en utbildning som visade sig vara undermålig. Utbildningen betecknades som undermålig på fyra av fem punkter när Universitetskanslersämbetet granskade utbildningen.

När UKÄs utredning var klar begärde Dickinson pengarna tillbaka, vilket högskolan vägrade med hänvisning till att det inte fanns några lagbestämmelser som gav högskolan rätt att betala tillbaka studieavgifter.

Med Centrum för rättvisa som ombud stämde Connie Dickinson högskolan vid Västmanlands tingsrätt och begärde att högskolan skulle förpliktas att betala tillbaka hela det erlagda beloppet med stöd av allmänna avtalsrättsliga principer.

Västmanlands tingsrätts dom kom 2016 och gav Dickinson rätt. Högskolan hade brutit mot ett civilrättsligt avtal med Connie Dickinson genom att sälja en utbildning som inte höll måttet. Utbildningen saknade ”praktiskt taget värde för Dickinson” och högskolan ålades därför att betala tillbaka hela beloppet.

Högskolan överklagade domen till Svea hovrätt och när man förlorat även där fortsatte överklagandet till Högsta domstolen som i sin dom bedömde att högskolan hade brutit mot ett ömsesidigt förpliktande avtal med Connie Dickinson genom att sälja utbildning som var av bristande kvalitet. Hovrätten uttalade bland annat att en student måste kunna lita på att utbildningar som lyder under högskolelagen håller den kvalitet som anges i lagen.

Högsta domstolen konstaterade att Connie Dickinson hade rätt att få tillbaka motsvarande två tredjedelar, det vill säga 114.000 kr, av den studieavgift hon har betalat till högskolan. Hon ansågs trots allt ha haft viss nytta av kurserna.

Högsta domstolen bedömde att betalningen av studieavgiften medförde att ett ömsesidigt förpliktande avtal uppstått mellan Connie Dickinson och Mälardalens högskola, och att högskolan gjort sig skyldig till avtalsbrott genom att tillhandahålla utbildning som inte höll godtagbar standard. Domen blir vägledande för hur liknande situationer ska behandlas i framtiden.

Tidigare har bostadsrättsföreningen Fågelbärsträdet i Stockholm förlorat ett mål där den statliga Länsbostadsnämnden lånade ut pengar mot ”garanterad ränta” som senare inte alls var garanterad. När saken drogs inför rätta hävdade Länsbostadsnämnden att de inte var skyldiga att följa avtalet eftersom de inte var näringsidkare. Precis som när högskolan hävdade att de inte ingått något avtal med Connie Dickinson om att leverera en viss undervisning.

Upprinnelsen till affären med Fågelbärsträdet var på 1980-talet när staten ville stimulera byggandet och erbjöd fördelaktiga lån med garanterad ränta. Fågelbärsträdet nappade. Föreningen genomförde en grundläggande renovering av fastigheten, precis i enlighet med statens önskemål. Den kostade över 10 miljoner kronor och pengarna lånades upp på marknaden och av Länsbostadsnämnden. När Länsbostadsnämnden försökte övertyga fastighetsägare om att satsa på renoveringsarbeten var den garanterade räntan ett viktigt inslag. Det var tänkt att fungera så här. Fastighetsägaren lånade pengar av något bostadslåneinstitut och sedan kompletterades lånet med ytterligare pengar från Länsbostadsnämnden. Både den vanlige långivaren och Länsbostadsnämnden kräver säkerhet i form av inteckningar. Räntan på lån från bostadslåneinstituten brukar vara bunden ett visst antal år, ofta fem år, varefter lånen omsätts och får ny ränta i enlighet med marknadsläget. Räntan från Länsbostadsnämnden fastställs dock på annat sätt. När staten är på det humöret – och

Connie Dickinson fick tillbaka två tredjedelar av kursavgiften för en undermålig kurs på Mälardalens högskola. Foto: Centrum för rättvisa.

vill stimulera byggandet – blir räntevillkoren generösa. Räntan beräknas efter en låg procentsats på hela lånet, inklusive det som lånats från bostadslåneinstitutet. Även när låneräntorna låg mellan 10–15 procent kunde Länsbostadsnämnden garantera en ränta på 2,5–5,0 procent första året. I praktiken kunde det betyda att Länsbostadsnämnden faktiskt betalade för att få låna ut pengar, eftersom garantin gällde på hela lånebeloppet, inklusive det som lånats från bostadslåneinstitutet. För varje år höjdes den garanterade räntan enligt en plan, som var överenskommen i förväg. Höjningen kunde vara på en halv procentenhet per år och det kunde ta både tio och femton år innan fastighetsägaren betalade full ränta på lånet. Det var en del av den statliga stimulanspolitiken för byggandet.

När den ekonomiska krisen kom i början av 1990-talet ändrade staten sina lånereregler – ensidigt. Räntan höjdes inte med en halv procentenhet utan med två procentenheter per år. Det som var garanterat gällde inte längre.

När låntagarna protesterade förklarade Länsbostadsnämnden att det var staten som bestämde räntevillkoren och att en garanti inte var en garanti utan bara en plan som kunde ändras när staten så ville. Så hade det naturligtvis inte låtit när staten försökte använda räntegarantierna för att få fart på byggandet.

Fågelbärsträdet började med att anmäla Länsbostadsnämnden för falsk marknadsföring. Länsbostadsnämndens svar var så anmärkningsvärt att det bara kan komma från skojare av högsta dignitet:

Vi kommer att fortsätta att tala om garanterad ränta, även om det i själva verket är så att den inte alls är garanterad. Länsbostadsnämnden är nämligen inte en näringsdrivande verksamhet utan en myndighet. Och det är bara näringsidkare som måste följa marknadsföringslagen – där det krävs att man följer vad man lovar. Länsbostadsnämnden försökte få det till att Marknadsdomstolen skulle avvisa ärendet med hänvisning till att nämnden inte var näringsdrivande. Men låna ut tiotals miljarder och ta ränta för det gick bra – utan att det var fråga om att “driva näring”. Ärendet vandrade genom alla instanser, men det har nu fastslagits att Länsbostadsnämnden inte får kalla lån som inte har garanterad ränta för lån med garanterad ränta!

Men Fågelbärsträdet hade ju också betalat 1,6 miljoner kronor för mycket i ränta. Eftersom staten tog mer än den ränta som garanterats när lånet togs. Den saken prövades av Stockholms tingsrätt, där staten åter tog till en rad juridiska skamgrepp för att driva igenom sin ståndpunkt. I grunden hävdades att det inte fanns någon garanterad ränta, trots att staten utlovat garanterad ränta. Domstolen består i tingsrätten – förutom av en ensam yrkesdomare – av idel politiker, valda proportionellt av de partier som är representerade i Stockholms stadsfullmäktige. Du behöver därför inte bli förvånad över att tingsrätten fastställde att staten har rätt och att den garanterade räntan inte existerade – staten bara berättade att den fanns. Statens utlåningsvillkor var garanterade. Nej, inte alls sa tingsrätten. Det fanns

Några exempel på mål som Centrum för rättvisa drivit

Företaget Tiptapp är ett framgångsrikt företag inom den nya delningsekonomin. Företaget erbjuder en plattform för den som ville bli av med sopor. Lägg ut dina sopor på nätet och vem som helst kan åta sig att köra dem till tippen. För det pris parterna kommer överens om. När Stockholms stad kom på vad som hände kom staden dragande med det kommunala renhållningsmonopolet. Det är förbjudet att transportera andras sopor. Det ska bara ske av kommunens godkända företag som gärna kommer överens med den som vill bli av med sopor för den som lyckas nå dem, som är hemma på kontorstid och som är beredd att betala femdubbelt pris. Länsstyrelsen har gått på kommunens linje och ärendet är överklagat till Mark- och miljödomstolen.

*

Doktoranden Muhammad Irfan är ett fåtal experiment från att få sin doktorsavhandling klar. Får Migrationsverket som de vill blir det ingen doktorsavhandling. Migrationsverket vägrar Irfan fortsatt uppehållstillstånd med motiveringen att han under en del av sin förra uppehållstillståndsperiod bedrev forskningen i USA. Han har därför inte gjort tillräckliga framsteg i sin forskning i Sverige för att det ska räcka till fortsatt uppehållstillstånd i Sverige. Ärendet prövas av Migrationsöverdomstolen. Under tiden har åtta månaders forskningsanslag till Irfan frusit inne.

*

Patrik Ardefelt köpte en tomt i Särna för att bygga en fåbod. Över tomten rann en 20 cm bred rännil (delar av året) och med 100 meters strandskydd åt vardera hållet blev det ingen mark kvar att bygga på. Under fyra år stoppade Länsstyrelsen Patriks planer på att bygga en fåbod. Till slut gav Länsstyrelsen upp och upphävde strandskyddet.

inga garantier. Marknadsdomstolen har ju till och med nu (men inte när lånet togs) förbjudit användning av ordet garanterad ränta. Centrum för rättvisa hade behövt redan 1998 när den domen fälldes. ☞

Stasis spioneri på östtyska kristna

Den östtyska säkerhets- och spionorganisationen Stasi (Ministerium für Staatssicherheit, förkortat MfS) är beryktad för sin minutiösa övervakning av Östtysklands medborgare. 1988 hade organisationen 91 000 anställda och över 600 000 informella medarbetare (IM). En särskild avdelning inom Stasi, kallad XX/4, var specialiserad på övervakning av och infiltration i kyrkliga kretsar.

Om denna verksamheten har den svenska säkerhetsexperten och skribenten Elisabeth Braw skrivit en bok med titeln *God's Spies. The Stasi's Cold War Espionage Campaign inside the Church*.

Elisabeth Braw är eller har varit medarbetare i en lång rad internationella publikationer och leder för närvarande projektet Modern Deterrent vid RUSI, en försvars- och säkerhetsinriktad tanke- och medjambaserad i London.

Den östtyska Kyrkobyran

Braw fastslår i bokens inledning att det kommunistiska Östtyskland – officiellt Deutsche Demokratische Republik, DDR – ännu drygt 30 år efter Berlinmurens fall fortsätter att fascinera vilket har lett till en lång rad böcker av olika slag, akademiska avhandlingar och såväl dokumentär- som spelfilmer.

Säkerhetstjänsten Stasi, som ägde bestånd under åren 1950–90, har tilldragit sig en mängd uppmärksamhet genom sitt minst sagt ambitiösa övervakningssystem vilket omfattade i princip alla östtyska medborgare. En del av Stasi, som hade beteckningen XX/4 – i dagligt tal benämnd Kyrkobyran – och hade sitt säte i Frankfurt an der Oder, ägnade sig på heltid åt att övervaka och infiltrera kristna inrättningar inklusive kyrkor, församlingar och seminarier.

Det är den delen Elisabeth Braw ägnat sig åt att kartlägga genom en rad intervjuer med såväl Stasi-operatörer som deras offer samt omfattande arkivstudier. Resultatet är imponerande och samtidigt lättillgängligt genom författarinnans lediga stil.

Det som gjorde att Stasi lade ner så mycket energi på de nästan uteslutande protestantiska kyrkorna var, att kristendomen uppfattades som en heltäckande ideologi som konkurrerade med den statsbärande kommunismens hegemonistiska anspråk på själarna.

”Allt var förgäves”

Braw beskriver kyrkospioneriet som en av Stasis mer framgångsrika verksamheter. Detta så när som på en liten detalj: avdelning XX/4 misslyckades i slutänden med sitt syfte. Författarinnan framhåller (min översättning från engelskan):

”Oavsett hur framgångsrik den än var, misslyckades Avdelning XX/4 med sin slutgiltiga uppgift – att hjälpa till att säkra den Tyska demokratiska republikens överlevnad. Trots sina massiva snokande ansträngningar, misslyckades både spionerna och deras hanterare att blottlägga några större mönster i de händelser de så mödosamt rapporterade och analyserade.”

tommy.hansson
@contra.nu

Det var till betydande del just de protestantiska kyrkorna som genom sin oppositionella verksamhet förorsakade murens fall den 9 november 1989 och Östtysklands upplösning den 3 oktober 1990: efter 40 års existens uppgick ”DDR” i Förbundsrepubliken Tyskland. Den siste chefen för XX/4, överste Joachim Wiegand, suckade i ett samtal med Braw: ”Allt var förgäves.”

Den morddömda Stasi-chefen Mielke

Stasi (MfS) grundades den 8 februari 1950 som efterträdare till Hauptverwaltung zum Schutz der Volkswirtschaft, som hade existerat 1946–50. Dess syfte var att, efter modell av den sovjetiska motsvarigheten KGB, utgöra det statsbärande partiet SEDs (Sozialistische Einheitspartei Deutschlands) Schild und Schwert (sköld och svärd). Högkvarteret etablerades i stadsdelen Lichtenberg i Östberlin.¹

Stasis förste chef hette Wilhelm Zais-

ser, vilken tvingades avgå i samband med den östtyska folkresningen den 17 juni 1953, då över en miljon människor från 700 städer och byar i den sovjetstyrda republiken genomförde våldsamma protester mot den östtyska arbetsmarknadspolitiken.

Ny spionchef blev den gamle sabotören Ernst Wollweber, som dock kom ihop sig med SED-ledarna Walter Ulbricht och Erich Honecker och tvingades bort 1957. Stasi-ledningen togs därefter över av Erich Mielke, som förblev spionchef ända fram till murens fall 1989.

Erich Mielke dömdes 1993 till sex års fängelse för att ha mördat två tyska poliser på Bülowplatz i Berlin 1931 genom att skjuta dem i ryggen. Mordattentatet hade planerats av tre kommunistiska riksdagsmän varav en var den senare östtyske diktatorn Erich Honecker. På grund av sjukdom och allmän skröplighet slapp Mielke att frihetsberövas och avled på ett ålderdomshem i Berlin 2000. Han hävdade ända fram till sitt fränfalle att Berlinmurens fall och Sovjetblockets upplösning endast var ett tillfälligt bakslag för kommunismen.²

Alexander Radler/IM Thomas

Elisabeth Braw återkommer då och då i *God's Spies* till IM-agenten Alexander Radler von Weil, vilken är extra intressant för oss genom sin svenska anknytning. Radler, med Stasi-beteckningen IM Thomas, föddes i antingen Posen (i dag Poznań i Polen) alternativt Wien 1944. Eftersom han var österrikisk medborgare kunde han röra sig fritt över gränserna, något som var till oskattbar nytta för östtyskarna.³

Radler kontaktades av Stasis avdelning XX/4 i september 1965 och gick med på att ställa sig i dess sold med motiveringen, att han som kristen var förpliktad att arbeta ”för freden”. Braw beskriver den unge Radlers inställning på följande sätt:

”Ingenting var för obetydligt för IM Thomas, som i snabb takt blev en hårt arbetande snokare. Han ritade diagram av

¹https://sv.wikipedia.org/wiki/Ministeriet_f%C3%B6r_statss%C3%A4kerhet

²https://sv.wikipedia.org/wiki/Erich_Mielke

³https://sv.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Radler

Nikolaikirkan i Leipzig där protesterna som fick den östtyska regimen på fall började.
Foto: Leipzig Travel.

restauranger där han träffat bekantskaper och beskrev misstänkta människosmugglares hem. Han rapporterade att grannen till en vän i Västberlin sades arbeta för amerikansk underrättelsetjänst och att amerikanska militärfordon ofta parkerades i närheten. Medan det Kalla kriget härjade i båda delar av Berlin var detta användbar information.”

Radlers specialitet var att, genom sin vinnande personlighet, knyta kontakter med människor vilka kunde misstänkas smuggla människor från öst till väst och i den verksamheten använda förfalskade pass. Hur många människoliv Radler därmed ödelade är okänt.

Demaskerades som Stasi-agent

Det var 1968 som Alexander Radler av sin hanterare vid Stasi fick uppdraget att resa till och etablera sig i Sverige vilket han inte var helt nöjd med – han hade helst velat göra karriär i hemlandet. Som den plikttrogne Stasi-medarbetare han var efterkom han emellertid direktiven och hamnade i lärodomsstaden Lund.

Han lärde sig snabbt behärska det svenska språket och hade snart etablerat sig i den akademiska världen. 1977 disputerade han på en avhandling med anknytning till den tyske protestantiske filosofen och teologen Friedrich Schleiermacher (1768-1834) och utnämndes till teologie doktor. Han fortfor att vara verksam vid Lunds universitet innan han 1982–83 fick uppdraget att sköta professuren i systematisk teologi vid Åbo akademi i Finland.

1995 erhöll Radler tjänsten som kyr-

koherde i Burträsk församling i Västerbotten och var 2009–11 gästprofessor vid Umeå universitet. Han hade redan 1994 demaskerats som Stasi-agent av den tyske teologen Dietmar Linke, men nekade in i det längsta. 2011 tog emellertid professor Birgitta Almgren upp fallet Radler i sin bok *Inte bara spioner*.⁴

När sedan Stasiforskaren Helmut Müller-Engbergs i ett expertutlåtande beställt av Luleå stift 2012 bekräftat, att Alexander Radler/IM Thomas sedan många år varit enrollerad som agent hos Stasi var loppet kört. Han avsåg sig prästämbetet och förklarades av domkapitlet i Luleå vara obehörig att utöva prästyret.

Kyrkodagen i Leipzig – början till slutet

Elisabeth Braw beskriver i sin bok de händelser som ledde fram till Berlinmurens fall den 9 november 1989. Några månader tidigare var de östtyska lutheranerna i full färd med att förbereda sig för sin årligen återkommande Kirchentag (Kyrkodagen) som var planerad att hållas i Leipzig den 6 juli. Staden var känd som den mest upproriska i Östtyskland, varför såväl Kyrkobyrå som andra avdelningar inom Stasi förberedde sig noggrant inför mötet.

Byråchefen Joachim Wiegand var själv aktiv på plats då det kommit in information om att 200 kyrkoanknutna aktivister planerade en regimfiertlig protestmarsch i anledning av att politbyråmedlemmen Egon Krenz stött den kommunistkinesiska <https://www.expressen.se/kultur/birgitta-almgren-inte-bara-spioner/>

ka massakern i Peking samma sommar: ”De agerade för att återställa ordning”, hade Krenz citerats.

Pastorer i Stasis tjänst lyckades visserligen avvärja en planerad protestmarsch men kunde inte hålla stånd i längden. Efter fredsböner i Sankt Nikolai-kyrkan började gatorna översvämmas av fler än 70 000 Leipzig-bor under den samlande parollen ”Wir sind das Volk!” (Vi är folket!). Efter vädjanden från såväl SED-ledning som ledande dissidenter och kulturpersonligheter kunde det hotfulla läget slutligen neutraliseras utan att en enda kula avlossats.

Det stod nu klart för XX/4-chefen Joachim Wiegand, att vidare spioneri riktat mot Östtysklands kristna var meningslöst. Det enda han kunde göra var att förstöra så många komprometterande Stasi-dokument han lyckades hinna med.

”Men i oktober 1989, trots demonstrationernas seger i Leipzig”, skriver Elisabeth Braw, ”vägrade det östtyska ledarskapet att inse situationens allvar. Huvudnyheten i (partitidningen) *Neues Deutschland* den 10 oktober var att Erich Honecker hade tagit emot en kinesisk delegation. Inte heller nästa dag hade tidningen något om massdemonstrationen i Leipzig.”

Honeckers dagar var dock räknade, och sedan demonstrationerna fortsatt med hundratusentals deltagare över hela landet fann han för gott att avgå som Östtysklands högste ledare. Han ersattes den 18 oktober 1989 av Egon Krenz.⁵

Jesus segrade över Marx!

Krenz ställdes 1997 inför rätta som en av de ansvariga för dödsskjutningarna vid Berlinmuren och dömdes till 6,5 års fängelse. Av dessa behövde han endast avtjäna ett par år i början av 2000-talet. Också Erich Honecker ställdes inför rätta, men förhandlingarna avbröts 1993 då det bedömdes att den åtalade hade för dålig hälsa för att kunna fortsätta. Han fick därpå tillsammans med sin hustru en fristad i Chile där han avled i cancer 1994. Man kan möjligen säga att Stasi misslyckats i sin uppgift att neutralisera de kristna som en verksam kraft, men det är likafullt troligt att spionorganisationens Kyrkobyrå genom sin verksamhet faktiskt lyckades fördröja Östtysklands sammanbrott. Slutet blev ändå detsamma: Jesus hade segrat över Marx! 📖

⁵https://sv.wikipedia.org/wiki/M%C3%A5ndagsdemonstrationerna_i_%C3%96sttyskland

Hur ska massindoktrinering åtgärdas?

I förra numret av *Contra* diskuterade Dan Ahlmark vänsterns dominerande inflytande inom värderingssektorn i Sverige. Nu tittar han på vad som kan göras åt problemet.

Den kontinuerliga och massiva politiska påverkan av svenskar, som pågått sedan 1950-talet, ökade successivt i styrka, allteftersom socialdemokratin etablerade brohuvud efter brohuvud och maktposition efter maktposition i de viktiga värderingssektorerna i Sverige. Dessa beskrevs i en tidigare artikel¹. Efter realsocialismens sammanbrott i Europa i slutet av 1980-talet har vänstern i Sverige mot all förmodan lyckats skärpa indoktrineringen genom etablerandet av Politisk Korrekthet, vilket är en form av marxistisk censur. Ekonomisk marxism har ersatts av kulturmarxism. Så massindoktrineringen genom statsmedia, politiker, fackföreningar, skolor, universitet/högskolor, offentliga sektorn, kultursektorn och så vidare har vidmakthållits. Några förslag om hur man kan börja lossa på detta grepp och skära ned den ensidiga bearbetningen av den svenska befolkningen ges nedan.

Sociala media

Ett nytt problem är, att de stora jättarna bakom sociala media (Facebook, Google/YouTube och så vidare) nu i ett flertal länder börjar censurera användarna och genomdriva Politisk Korrekthet på sina plattformar. Med tanke på sociala medias betydelse internationellt som andningshål och bas för motståndet mot vänsterliberala/kulturmarxistiska mainstream media (MSM), utgör detta ett stort hot mot åsiktsfriheten och den politiska utvecklingen i Väst. I några artiklar har jag diskuterat vilka regler, som kan införas i syfte att stoppa sådan censur² utförd av monopolistiska företag, vars mål att kontrollera åsikter mycket eller helt överensstämmer med många regeringars. Privata monopol är inte bättre än statliga, så snara insatser är väsentliga.

¹<https://www.contra.nu/contra-articles/massindoktrineringen-i-sverige/>

²<https://nyadagbladet.se/kronikor/friheten-pa-sociala-medier-maste-garanteras-med-lagandringar/> och:

<https://nyadagbladet.se/kronikor/sa-bor-sociala-media-reformeras/>

Utbildningssektorn

I en bok³ diskuterade jag möjliga åtgärder i olika sektorer för att minska indoktrineringen. Beträffande högskolor/universitet räcker tron på personlig integritet och akademikers vilja att följa krav på politisk neutralitet i undervisningen inte längre, när vänsterns fanatism och förakt för motståndarna nått dagens nivåer. Snedrekryteringen till många fakulteter, vilken är en orsak till problemet, är ett klart tecken på det. Ett av förslagen, som diskuterades, var att radikalt skärpa efterlevnaden av åsiktsneutralitet. Politisk neutralitet måste därvid ses och anges vara av helt grundläggande betydelse för yrkesutövningen som akademisk lärare, och att lärare i avancerade fall av brott mot regeln förlorar arbetet på grund av denna brottslighet. Mindre allvarliga fall leder till lägre straff till exempel avstängning utan lön en viss tid eller dylikt. Upprepade brott ger allvarligare konsekvenser. Allvarliga brott mot reglerna bör falla under allmänt åtal, och en juridisk bedömning görs i domstol. Lindrigare

dan.ahlmark
@contra.nu

brott kan åtgärdas på ett mindre formellt sätt i någon nämnd med lämplig besättning, men där juristdomare också ingår.

För att åstadkomma efterlevnad av bestämmelserna krävs, att studenter ges rätten att utan hinder anmäla lärare för politisk partiskhet i undervisningen och därvid även kunna uppvisa inspelat material från denna. De ska tillförsäkras anonymitet. Trakasserier med hjälp av detta system mot lärare, som vissa studenter ogillar av andra skäl, måste kunna hante-

³Ahlmark, Dan (2017), VAKNA UPP! DAGS ATT DÖ! Libertarianism och den Civila VälfärdsStaten. Stockholm 2018.

ras. Medan en lösning med anmälningar och därtill kopplade konsekvenser kan ge effekt avseende påverkan på studenterna, förändras därmed inte det sneda och ideologiskt grundade urvalet av lärare i vissa fakulteter.

Regler för att garantera åsiktsneutralitet bör också införas i skolor och förskolor, vilka ju också ger stora möjligheter för påverkan på barnen från radikala opinionsarbetare. Föräldrarna ska där få anmäla olämpliga lärare, men inspelning av undervisning kan ej tillåtas. Skolverket påverkar mycket i skolan och torde vara en förbättring jämfört med den tidigare Skolöverstyrelsen. Påverkan från postmodernism och gamla attityder är dock ett hinder för att kunna bana ny väg gällande till exempel pedagogik, lärarnas roll och arbetsätt, synen på kunskap och betyg. I samband med en ny regerings formulering av en förändrad skolpolitik, sker även en utvärdering av Skolverkets lämplighet att genomföra denna.

Media

Självfallet är privatisering av statsmedia slutmålet, men en libertariansk rörelse måste ha förslag även gällande kortare sikt. Den stora dominansen av vänsteranhängare i statsmedia är naturligtvis skälet till den bedövande indoktrinering, som utförs i och av dessa media. Den nuvarande metodiken för att hindra politisk partiskhet är inte till stor hjälp. Exempelvis Timbros rapport från 2016 ifrågasätter Granskningsnämndens sätt att arbeta och förmåga att garantera saktligheten i aktuella media⁴. Eftersom ledamöterna i Granskningsnämnden för statsmedia utses av regeringen, är ledamöterna ofta vänsterinriktade alternativt följsamma, och deras förmåga att skydda opartiskhet och saktlighet kan starkt betvivlas. Ett annat sätt att utse ledamöterna med syfte att garantera politisk balans samt förändrade regler för nämndens arbete krävs, för att

⁴<https://timbro.se/allmant/sakligheten-svt-och-sr-en-granskning-av-granskningsnamnden/>

den ska bättre kunna fungera enligt sitt syfte. Huruvida de formella reglerna för objektivitet och neutralitet i journalistarbetet bör förändras får utredas.

Journalisternas sneda politiska bakgrund i statsmedia (men även privata) genom att den överväldigande andelen har vänsteråsikter, är uppenbarligen resultatet av den informella rekryteringspolitiken inom vänsterdominerade institutioner. Att tro på integriteten i det avseendet hos beslutsfattarna i statsmedia är inte möjligt. En reform av dessa organisationer, vilken medför, att man fortlöpande säkrar politisk balans bland de anställda utifrån utfallet i riksdagsval, är nödvändig men kräver lagändringar. Avveckling respektive förflyttning av de många övertaliga vänsterjournalisterna aktualiseras då.

Att övervaka och garantera neutraliteten i andra offentliga media utgivna av olika förvaltningar, organisationer och så vidare är en uppgift för cheferna i dessa att genomföra. Den nedan beskrivna Neutralitetskommissionen kommer säkert få skäl att följa det arbetet.

Även media utanför statsmedia visar en vänsterdominans bland journalisterna, vilket påverkar innehållet i många typer av artiklar. Rekryteringspolitiken skiljer sig inte tillräckligt från statsmedias. Privata media torde påverkas av en ändrad attityd inom statsmedia gällande objektivitet och balanserad rekrytering. Det finns anledning att i så fall tro på snabba följd effekter. Att ändra de moment i journalistutbildningen, som innebär vänsterindoktrinering, är inte oviktigt. Om det inte bedöms vara möjligt att stoppa indoktrineringen med den lärarkår som finns, kan dessa utbildningar läggas ned, och reformerade sådana startas så småningom. Arbetslösheten inom journalistyrket kräver dock inga snabba åtgärder beträffande ny utbildning. Att stötta den svenska pressen, som snabbt kapitulerade och allmänt införde politisk korrekthet, gör talet om det stödets betydelse för att skydda åsiktsfrihet och bredd i åsikter, löjväckande. Presstödet skärs därför ned för att så småningom försvinna.

Kultursektorn

Att vrida vänsterindoktrineringen utförd inom kultursektorn rätt är en stor och betydelsefull uppgift, eftersom det offentliga är engagerat inom denna på så många områden. På många håll har i denna

Ledande nyhetsförmedlare, som Dagens Nyheter, har förvandlats från nyhetsförmedlare till propagandister och företrädare för "agendajournalistik". Samtidigt försöker de skapa en privilegierad ställning för det egna företaget och sätter krokben för företrädarna för "medborgarjournalistik". Foto: C G Holm.

sektor – som inom många andra – olika organisatoriska, ämnesmässiga etcetera ledarskap (etablissemang) bestående av vänsterorienterade personer formerat sig. Att reformera inriktningen på alla kulturområden tar oundvikligen tid, men är ett mål, som måste nås. Tidigare borgerliga regeringar har kanske bytt vissa chefer på olika nivåer men inte orkat med – eller haft tid – att åstadkomma en djupgående reformering av ledningarna av de många komponenter, som utgör den statliga delen av kultursektorn.

Statens Kulturråd är en organisation tyvärr belastad med ett inte särskilt positivt rykte. Frågan om hur en sådan organisation bör vara strukturerad och bemannad utifrån målet att genomföra en kulturpolitik i en stat med ett frihetligt kulturperspektiv bör utredas.

Beträffande offentliga institutioner gällande teater, opera, balett och klassisk konsertmusik är konstnärliga chefsrekryteringar ytterst viktiga liksom övriga rekryteringar, som nämnvärt påverkar repertoarer. Att skapa politisk balans i

de personvalen över tiden är därför angeläget. Genom den tidigare starka partiskheten i många kultursammanhang har neutrala eller borgerliga/frihetliga konstnärer inte fått samma stöttning eller haft samma möjligheter som vänstertroende. De har därför kanske inte nått samma uppmärksamhet och rykte som de senare. Men den tidigare partiskheten får inte utgöra ett skäl att nu undvika balans.

Det finns ingen anledning att anta, att en socialistisk tro leder till bättre konst än vad frihetliga åsikter gör. Däremot kan man argumentera för motsatsen. På vad sätt kan tro på ett bevisligen misslyckat ekonomiskt system vara grunden för ett överlägset konstnärligt skapande? Doktrinära – och dessutom djupt felaktiga – åsikter är motsatsen till konst. Vad försvararna av status quo kommer att försöka övertyga allmänheten om är, att valet står mellan att stödja god konst istället för dålig. Men valet idag är istället att antingen stödja vänstermän inklusive till någon del opolitiska konstnärer eller välja stöd åt en balanserad uppsättning av konstnärer.

Beträffande museer och bibliotek kommer exempelvis anmälningar från allmänheten vara till hjälp för kommunernas ledningar att rätta till påverkansförsök inom dessas verksamhet. Om sådana anmälningar ignoreras, kan Neutralitetskommissionen (eller sannolikt motsvarande organ för offentlig men ej statlig verksamhet) stödja försöken att åstadkomma åsiktsmässig balans i en verksamhet.

Skattefinansierat stöd åt privata organisationer är vanligt i kultursammanhang. På det viset kan det offentliga exempelvis påverka urvalet av nya filmer, böcker samt teatrar. Balans och likvärdig behandling av politiska åsikter ska även här vara utslagsgivande. Efter en tidsperiod kommer privata organisationer sannolikt kunna ta över delar av det finansiella ansvaret. Beträffande andra blir fortsatt stöd eller avveckling en politisk fråga.

Många områden får offentligt stöd

Det offentliga stöttar genom anslag privata organisationer och personer på ett stort antal områden. Sådana anslag bör dock inte ges till organisationer (undantag politiska) med syften för verksamheten, som rätt klart stöttar vissa partiers mål och står i motsättning till andras. Om

sådana organisationer ändå vill ägna sig åt en åsiktsneutral – och offentligt stödd – verksamhet, ska det ske i en fristående organisation med annat namn. Ingen del av anslag till exempelvis de senares administration, hyra och så vidare ska då kunna stödja huvudorganisationens politiska inriktning. Inga privata organisationer, vars syften och aktiviteter ej gillas av en minoritet uppgående till x procent av riksdagsledamöterna, ska kunna ges stödjande anslag från staten för verksamhet avsedd att förverkliga de egna ideologiska målen. I kommuner och landsting, som politiskt ligger närmare väljarna, kan andra regler eventuellt tillämpas.

En statlig myndighet (Neutralitetskommissionen) bildas i syfte att främja och övervaka, att politisk neutralitet upprätthålls i alla fall i den statliga delen av offentlig sektor. Övervakningen av neutralitet gällande kommuner och landsting sker eventuellt i annan organisatorisk form. Det kan finnas behov att garantera andra typer av neutralitet/jämställdhet/balans i olika samhällssektorer, men svagheterna idag är främst knutna till bristen

på politisk neutralitet. En särskilt viktig uppgift för kontrollorganen är att hindra all propaganda riktad mot barn, äldre i beroendeställning, långtidssjuka och så vidare från offentliga organ och deras anställda. En enkel mekanism för anmälan av brott utformas. Enbart medvetenheten om en övervakande, lättåelig och snabbt reagerande kontrollorganisation kommer att stoppa många överträdelser inom den ofantliga sektorn.

Fackföreningar

Det är av allmänt intresse, att fackföreningar intar en neutralare attityd beträffande politik. Det är klart ett problem, när fackföreningar, som har fått legala privilegier av staten, söker som LO angripa vissa medlemmar för deras demokratiska politiska åsikter, eller genomför socialdemokratisk propaganda inte bara mot sina medlemmar utan också mot allmänheten. Detta är särskilt stötande, när inte ens 1/3 av LO-medlemmarna röstar på socialdemokraterna, och socialdemokratien tidvis inte ens är det största

partiet utifrån medlemmarnas åsikter.

Det första problemet innebär främst stora brister i interndemokratien. Detta kommer att vara ett växande dilemma, som förhoppningsvis kan lösas internt, men måste annars lösas genom lagstiftning. Det andra problemet bortfaller, om dagens fackföreningar – ifall de ska behålla givna privilegier – lämnar partipolitiken och behandlar partierna jämställt. Det må i Sverige strida mot historien och traditionerna, men även arbetsmarknaden måste moderniseras. ☞

Dan Ahlmark är ekonom och jurist. Efter arbete i industrin och konsultföretag i Sverige och utlandet samt forskning vid EFI/HHS startade han ett konsultföretag 1980 med inriktning på affärsutveckling och konkurrensstrategi. Han gav 2018 ut boken "VAKNA UPP! DAGS ATT DÖ! Libertarianism och den Civila Vålfärds-Staten".

Taiwan har talat!

Den sittande presidenten Tsai Ing-wen från det liberala partiet, vann nyligen presidentvalet på Taiwan – eller Republiken Kina – med cirka 57 procent av rösterna. Valet var fritt och demokratiskt med flera kandidater och genomfördes utan oroligheter av något slag. Myndigheterna i Folkrepubliken Kina såg nog helst att oppositionskandidaten från KMT (Kuomintang) – Chiang Kai-sheks gamla parti – hade vunnit, eftersom Tsai och hennes liberala parti tidigare gjorde ett dåligt lokalval. Han Kup-yu från KMT fick cirka 39 procent av rösterna och James Soong från partiet Folket först fick cirka 4 procent. Dessutom deltog en rad mindre partier. Valresultatet tillkännagavs i den officiella tidningen *Taiwan today* den 17 januari.

Bakgrunden till valsegern är nog främst att söka i Hongkong. Befolkningen på Taiwan har följt utvecklingen i Hongkong med argusögon. De har fått en grundlig introduktion i vad Folkrepubliken Kina egentligen menar med politiken "ett land – två system". Valet visar att väljarna på

Taiwan även fortsättningsvis vill hålla världens största diktatur på armlängds avstånd, även om det säkert är förenat med kostnader. Demokrati, press- och

Taiwans president Tsai Ing-wen omvaldes den 11 januari med 57 procent av rösterna.

religionsfrihet och mänskliga rättigheter betyder mer än pengar för en befolkning som i flera decennier har levt under helt andra förhållanden än befolkningen på fastlandet i Folkrepubliken Kina. I själva verket finns det två kinesiska stater, en diktatur och en demokrati. Diktaturen skärps, medan demokratin tål att jämföras med vårt eget land.

Republikens Kinas femton diplomatiska allierade var snabbt ute med sina gratulationer till återvalet av Tsai och genomförandet av det demokratiska valet. Representanter för regeringarna i USA, Japan och Storbritannien kom också med positiva uttalanden. *Taiwan today* offentliggjorde en lista på länder där offentliga positiva kommentarer hade gjorts. Sverige fanns – naturligtvis – inte med på listan. Det finns knappt någon i det officiella Sverige som vågar säga att det är bra att Taiwans folk får välja sina egna representanter i fria val.

Nils Tore Gjerde

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har i detta nummer sammanställt av C.G. Holm. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är Contras sammanfattning av originalkällan om inte annat markeras med citationstecken.

Skogsstyrelsens myndighetsaktivister

Skogsstyrelsen sträcker sig mycket längre än lagen när det gäller att tvinga skogsägare att ge upp sin egendom till det allmänna utan ersättning. Mark- och miljödomstolen i Umeå slog förra året fast att fem skogsägare som nekats att avverka sin skog har rätt till ersättning för intrånget i äganderätten. Domstolen åberopar grundlagen och Europakonventionens egendomsskydd. Skogsstyrelsen har dock beslutat att överklaga domarna. De vill inte betala. "Staten försöker hitta kryphål för att komma åt skog gratis" heter det. Centerpartistiska riksdagsledamoten Helena Lindahl (som var ensam centerpartistisk ledamot att rösta emot Stefan Löfven som statsminister), menar att det handlar om att Skogsstyrelsen försöker skapa naturreservat utan att betala för sig. "Dags för riksdag och regering att sätta ned foten och stoppa myndighetsaktivismen".

Målen i Umeå handlar om skydd för

så kallad "fjällnära skog". I Bollebygd försöker Skogsstyrelsen med ett liknande knep för att gå runt gällande lagstiftning. En skogsägare har fått avverkningsförbud för att det finns en tjäderlekplats på grannens skogsmark. Skogsstyrelsen menar att det inte finns ersättningsrätt för skogsägaren eftersom ersättning bara kan fås för laglig markanvändning. Och en avverkning i det aktuella området skulle vara olaglig enligt artskyddsförordningen. Alltså ska staten inte betala för att den stjälar mark.

Saken blir inte bättre av att Skogsstyrelsen går ut och propagerar för sin sak i tidningen *Skogseko* som skickas ut till hundratusentals skogsägare i landet.

Fler sjuka

I Skattebetalarnas tidning *Sunt Förnuft* intervjuas Scania's förra VD Leif Östling. Han berättar att frånvaron steg drastiskt på Scania i slutet av 1980-talet. När man analyserade varför visade det sig att väntetiderna på sjukhusen runt Södertälje hade förlängts så att de sjuka inte kom tillbaka till jobbet. Scania införde egen hälsovård som snabbt betalade sig. Några år senare fick Östling ett irriterat samtal från ett landstingsråd som undrade hur Scania hade råd med egen sjukvård. Landstingsrådet klagade på att belägg-

ningen på sjukhusen i området minskat. Östling berättade att företaget tjänade flera hundra miljoner kronor per år på sin sjukvårdssatsning. Vad var det för fel på lite högre sjukfrånvaro frågade landstingsrådet.

Förmånsbeskattning på fyrhjulingar

Fyrhjulingar används främst i skogsbruket. Men skattemyndigheterna har kommit på att "förmånen" att få använda fyrhjuling kan beskattas. Tusentals företagare har avkrävt extra skatt för att de har fyrhjulingar. Joakim Mörk i Kalix köpte en fyrhjuling för användning i ett skogsjobb för en kund. När jobbet var slut gick det inte att sälja fyrhjulingen till ett vettigt pris. Joakim hade kvar fyrhjulingen i nästan ett år och för det blev han förmånsbeskattad med 5.000 kronor i månaden. Skatten har fastställts i kammarrätten. Joakim Mörk kommer inte i framtiden att ta ett jobb där det behövs en fyrhjuling.

Kemikalieskatten

Har ett namn som kan få oss att tro att det handlar om kemikalier. Så är det inte. Det handlar om en skatt på vitvaror och elektronikprodukter. Robert Lönn har granskat kemikalieskatten och konstaterar att den missar målet på flera punkter. Den utgår med ett visst antal kronor per kilo färdig produkt, oavsett om det ingår flamskyddsmedel eller inte. Användning av flamskyddsmedel sägs vara det formella motivet för kemikalieskatten. Ett annat problem är att skatten även utgår på begagnade produkter, som alltså belastas med dubbel kemikalieskatt. Redan svårsålda tunga äldre skärmar blir genom kemikalieskatten så dyra att de skrotas istället för att säljas begagnade. Slutresultatet blir mer användning av flamskyddsmedel i de nya produkterna. Ett tredje problem som Lönn påpekat är att skatt inte utgår på privatimporterade produkter. Exempelvis vid beställning på nätet från utländska leverantörer. Detta problem kommer nu staten att åtgärda; du kunde säkert gissa hur. Genom att göra utländska leverantörer som säljer för minst 100.000 kronor om året i Sverige skattskyldiga!

Nattåg till Köln för 5.000

Enligt JÖKens 73-punktsprogram ska staten upphandla nattågsförbindelser till

kontinenten. Centern börjar nu dra örnen åt sig sedan det visat sig att de statliga subventionerna för en tänkt linje mellan Malmö och Köln skulle bli mellan 2.000 och 5.000 kronor per resa.

Förtur för nyanlända

63 procent av landets kommuner lämnar förtur till nyanlända i bostadskön. I Ekerö innebär det att i princip alla förmedlade lägenheter går till nyanlända. För asylsökande i Sverige kostar ett tandläkarbesök – för tandvård som inte kan anstå – femtio kronor. Det är tandläkaren som bestämmer om vården inte kan anstå. För medicin betalar asylsökande 50 kronor per tillfälle, medan övriga betalar fulla kostnaden upp till 1.000 kronor per år. För ett läkarbesök betalar en asylsökande 50 kronor, medan övriga betalar varierande priser beroende på vilken typ av vård och när. Normalt är avgiften 200 kronor.

Ny lag om andrahandsuthyrning ökar bostadsbristen

Sedan några år har det varit fritt fram att sätta valfri hyra vid andrahandsuthyrning av lägenheter. Hyresvärdens medgivande har alltid krävts. Utbudet av andrahandslägenheter ökade drastiskt med 30–50 procent och de nya reglerna minskade bostadsbristen. Nu är dock de goda tiderna för andrahandshyresgäster över. JÖK-regeringen har sett till att det återinförts drakoniska bestämmelser för andrahandsuthyrning. Hyrorna regleras sedan den 1 oktober 2019 hårt, och förstahandshyresgästen kan inte räkna med att ens få tillbaka sina utlägg för lägenheten. Plus riskera böter och till och med fängelse om hyran är felsatt. Utbudet av andrahandslägenheter har sjunkit drastiskt. Istället för att hyra ut vid tillfällig vistelse på annan ort, provsamboskap och liknande så är det för många tryggare att bita i det sura äpplet och nu själv stå för kostnaderna för en tillfälligt tom lägenhet.

Glest i trafiken

Den som åkt kollektivt i Stockholm får lätt intrycket att kommunikationerna är överfulla. Men det gäller främst tunnelbana, pendeltåg och de blå bussarna på stombussnätet. Och det under rusningstid. En utredning som SL låtit göra visar att beläggningen bara är cirka 30 procent och att det finns vissa linjer som körs nästan tomma. Det gäller även de många

röda bussarna i innerstadstrafiken. Titta in i en sådan och se att även i rusningstid kan bussen vara halvtom. Och i avlägsna delar av länet är det ännu glesare med trafikanter. Något som naturligtvis genast märks på kostnaderna. I ytterområdena kan SL behöva bidra med 60 kronor per resa, medan det i centrala Stockholm räcker med 6 kronor.

Leader-projektet

EU satsar skattepengar i glesbygden genom det så kallade Leader-projektet. Stöd kan ges till lite vad som helst. Effekterna är enligt Jordbruksverket (som administrerar projektet) oklara. Bland projekt som fått stöd, finns byggandet av en dansflotte i Ragunda på 10x10 meter. Stöd har utgått med 1,4 miljoner kronor. En hake är att de som dansar måste ha flytväst på sig. Ett annat Leader-projekt är byggandet av en crowdfundingplattform för drygt 2 miljoner. Det finns ett otal färdiga sådana plattformar både i Sverige och utomlands. Plattformar som skapats på kommersiella grunder. Varför skattebetalarna ska bidra med två miljoner till ytterligare en plattform är svårbergligt.

18 miljarder i felaktiga utbetalningar

De svenska socialförsäkringssystemen har dålig koppling till varandra och är i många fall till och med förbjudna att utbyta uppgifter om enskilda klienter. Det gör dem öppna för försök till bedrägerier, där en del handlar om utbetalningar från olika system för samma sak. Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen har försökt kartlägga felaktiga utbetalningar från systemen och har kommit fram till att det handlar om 18 miljarder kronor per år. Till en del handlar det om kriminella, som dras till pengar, var de än finns att hämta. Till en del handlar det om ”vanliga människor” som griper tillfället när de upptäcker hur dålig kontroll det är i systemen. Särskilt VAB-ersättning har varit lätt att få med minimal kontroll. De som dock verkligen blir upptäckta kan räkna med rejäla straff.

Ett annat inte ovanligt brott är att bidrag (barnbidrag, bostadsbidrag etcetera) fortsätter att betalas ut till personer som flyttat tillbaka till sina ursprungliga hemländer. De här personerna kommer ofta till Sverige någon gång varje år för att

”visa upp sig” och göra gällande att de fortfarande bor i Sverige. Som bekant utbetalades bidrag till en tidigare irakisk försvarsminister, Najah al-Shammari. Sedan saken avslöjats flyttade han snabbt ut ur Sverige också formellt, varefter han även fick sparken som försvarsminister när regeringen i Bagdad föll. al-Shammari fick uppehållstillstånd 2011 och påstods bo i Sverige med fru och sex barn. Tidvis fick han försörjningsstöd (socialbidrag). Han blev svensk medborgare 2015. Enligt irakisk lag får en ledamot i regeringen inte vara medborgare i ett annat land.

Farligt med solpaneler

Räddningstjänsten i Jämtland varnar för riskerna med solpaneler. I många system går strömmen inte att stänga av. Eftersom spänningen ligger på 1000 volt är det livsfarligt för exempelvis brandkåren om de skulle behöva släcka en brand.

Elbussar klarar inte kylan

I Luleå ska man sluta med elbussar. Driftsäkerheten är alldeles för låg och minst av allt klarar de kylan i ett kallt klimat.

437 miljoner i skattepengar till sekten Ikhwan (bara 2016)

Sameh Egyptson, som gjort sig känd för att granska islamister, har skrivit en bok, *Holy White Lies*, som kartlägger hur skattemedel går till organisationer och skolor som kontrolleras av Ikhwan (Muslimska Brödraskapet). Egyptsons slutsats, som bygger på offentliga dokument, är att för året 2016 hamnade 437 miljoner kronor i skattepengar i islamisternas fickor. Mest var det så kallade friskolor, men studieförbundet Ibn Rusdh fick 35 miljoner i stöd från Folkbildningsrådet och Islamic Relief fick 86 miljoner från SIDA. För skolorna handlar det om kommunal skolpeng. Egyptson summerar skolstödet till 316 miljoner kronor. Boken finns för närvarande bara på engelska, men det är en svensk översättning på gång.

I Växjö vill föräldrarna ha riktig mat i skolan

En eller flera dagar i veckan har skolorna i Växjö vegetarisk kost som enda alternativ på skolmatsedeln. När det finns köträtter får vegetarianer specialkost. Nu begär köttätande barn specialkost de dagar då det är vegetarisk kost på skolmatsedeln. (Kvällsposten)

UTLANDS-NYTT

Spionmuseum i New York

I New York finns *The KGB Espionage Museum* på 245 West 14th Street. Där finns original till inte mindre än 3 500 föremål som använts i KGBs spioneriverksamhet som förgiftade paraplyer, läppstift som i själva verket är pistoler etc. Det är en litauisk far och dotter, Julius Urbaitis och Agne Urbaityte som ligger bakom museet.

Läppstift med en inbyggd pistol som rymmer en kula. Finns att beskåda på KGB-museet i New York.

Hunter Biden

Sonen till förra vicepresidenten Joe Biden är i blåsväder. Men eftersom varken han eller pappa har offentliga ämbeten behöver de inte riskera riks rätt (impeachment). Hunter Biden blev för 50.000 dollar i månaden engagerad i det ukrainska energiföretaget Burisma. Han hade ingen särskild kompetens i energifrågor. När den ukrainske riksåklagaren började undersöka Burisma för korruption ringde Joe Biden upp den ukrainska regeringen och förklarade att 6 miljarder dollar i amerikanskt bistånd skulle frysa inne om inte åklagaren fick sparken inom sex timmar. Så blev det. Vad Donald Trump gjort var att be den nye ukrainske presidenten att se till att korruptionsundersökningen återupptogs. Det kombinerades också med uppskjutet amerikanskt bistånd.

Michael Reagan, son till förra presidenten Ronald Reagan, berättar i *Newsmax* att han under 2019 erbjöds 100.000 dollar för att åka till Kiev och delta i några cocktailpartyn, där han uppenbarligen skulle fotograferas tillsammans med en

kandidat i det ukrainska valet. Michael Reagan tackade nej. Det gjorde inte Hunter Biden.

Uppmärksamheten kring Hunter Biden har lett till ett annat pinsamt avslöjande. En före detta strippa, Lunden Roberts, har begärt underhåll till sin son, som enligt DNA-test är Hunter Bidens son. Hunter Biden är nygift och hans fru är gravid. Sådant går inte hem i de moralkonservativa kretsarna i USA.

”Klimatosse” årets ord i Danmark 2019

Danska språknämnden och Danmarks radio utser varje år ”årets ord”. För 2019 blev ordet ”klimatosse” vilket kan översättas som ”klimatknäppis”. Ordet skapades av Pia Kjærsgaard, tidigare partiledare i Dansk Folkeparti och talman i Folketinget, när hon ombads kommentera partiets dåliga resultat i Europaparlamentsvalet. Hon skyllde då på ”klimatosene”, de som ensidigt engagerade sig i klimatfrågan och struntade i allt annat.

Thailändska marinen överföll par på ”flotte”

Äkta paret Chad och Nadia Elwartowski befann sig på fastlandet när en helikopter och tre fartyg från den thailändska marinen angrep deras hem på internationellt vatten i april förra året. Paret hade en sex kvadrater stor byggnad som låg förankrad vid en mast utanför den thailändska tolv mils gränsen. Chad (från Georgia i USA) hade länge planerat att bosätta sig på fritt hav för att slippa statlig kontroll över sitt liv. Och när han fann Nadia (som är thailändska) var hon med. Med början 2017 planerade paret tillsammans med företaget Blue Frontiers hur de skulle bosätta sig på öppet hav, utanför alla territorialvattengränsar. Till en början planerades bosättningen i Polynesien, men det visade sig att den obaserade befolkningen var ganska skeptiska till projektet. Det blev Thailand istället. Arbetet med en bostad till havs är ganska komplicerat med el- och vattenförsörjning som de kanske största problemen. Och sedan skydd mot stormar inte att förglömma. Paret Elwar-

Thailändska marinen slår till mot paret Elwartowskis flotte på internationellt vatten. Den påstods hota Thailands territoriella integritet.

towski arbetade på projektet tillsammans med tyske Rudiger Koch och kostnaden beräknades till cirka 150.000 dollar. Plattformen var färdig den 2 februari 2019. Men paret bodde där sammanlagt bara ett par veckor innan den thailändska marinen slog till, den 12 april. Tre thailändska marinfartyg, assisterade av en helikopter, släpade flotten till den thailändska kusten och paret Elwartowski anklagades enligt *Bangkok Post* för brott mot strafflagens 119 paragraf, som handlar om handlingar som gör att landet eller delar av det riskerar att hamna under främmande jurisdiktion. Straffet är livstid eller döden. Makarna Elwartowski flydde från Thailand, liksom Rudiger Koch. Men thailändska åklagare har åtalat nio personer (varav sju thailändare) för medhjälp till brottet mot paragraf 119.

Du måste ha rätt åsikter för att få stöd...

Den kanadensiska regeringen betalar stöd till den som erbjuder sommarjobb till skolungdomar. Från 2018 har krävts att den som ansöker om sådant stöd ska fylla i en ruta att de stödjer kvinnors rätt att genomföra abort. Den som har fel åsikter blir utan skattebetalarnas stöd.

(*The Economist*)

AOCs mamma har fått nog

Vänsterextremisten och representanthusledamoten Alexandria Ocasio-Cortez' mamma är inte lika förtjust i höga skatter som sin dotter. Blanca Ocasio-Cortez (BOC) flyttade nyligen från New York till Florida. Hon berättar att hon brukade betala 10.000 dollar om året i fastighets-skatt i New York, men nu klarar sig med 600 dollar. "Det är mindre stress så här nere i södern", säger hon. (Newsmax)

Bränder i Australien

En bidragande orsak till de svåra bränderna i Australien har varit att så kallade "miljövänner" framgångsrikt hindrat den svedjebränning som varit vanigt förekommande i Australien tidigare. Nu samlas lättantändligt och lättbrunnet skräp på marken och det tar lätt eld under den torra sommarsäsongen. Australien är den torraste kontinenten av naturen. När aboriginerna kontrollerade marken hörde svedjebruk till sedvanan, och 10 till 15 procent av marken brändes av varje vinter. Problemen med bränder på sommaren var mycket mindre då.

Regleringar i USA

Bernie Sanders, en av de demokratiska presidentkandidaterna är uttalad socialist. Så illa är det inte med hans konkurrent Elizabeth Warren, men i praktiken är det inte mycket bättre.

Hon vill genomföra så många regleringar att det i praktiken skulle få samma

effekter som Bernie Sanders planer om övergång till ett socialistiskt fattigsamhälle. Se här: De större bankerna skulle tvingas till delning med affärsbanksverksamhet och investmentbanksverksamhet i olika företag. Facebook och liknande företag skulle tvingas in under samma typ av regleringar som el- och teleföretag. Så kallad fracking skulle förbjudas (den teknik som gjort USA självförsörjande på olja och gas). Kärnkraften skulle avskaffas och ersättas med mål för "förnybart". Privata hälsoförsäkringar (som täcker en majoritet av USAs medborgare, och nu ännu fler efter inrättandet av Obamacare) skulle förbjudas och ersättas med ett statligt monopolsystem. Nya sociala avgifter, förmögenhetsskatter och en höjd bolagsskatt med sju procentenheter skulle införas. Alla större företag skulle tvingas söka tillstånd för att driva sin verksamhet; tillstånd som skulle dras in om inte företagen tillräckligt tar hänsyn till anställda, kunder och lokalsamhällen. Anställda skulle få rätt att utse två femtedelar av bolagets styrelser.

Splittrat i Kanada

Det är inte bara i USA som landets klyvs längs partilinjerna. Något liknande är på gång i Kanada, där det dock finns fler partier att klyvas mellan. Efter det senaste valet har regeringspartiet, det vänsterinriktade Liberala partiet under Justin Trudeau, inte en enda parlamentsledamot från de västra provinserna Alberta och

Saskatchewan, där man lever på olja och skog. Alberta, med 4 miljoner invånare – hela Kanada har 35 miljoner, varav 1 miljon i Saskatchewan – är landets rikaste och varje år sker stora överföringar från Alberta till de mindre välmående delarna av Kanada. Entusiasmen för detta är begränsad, särskilt som det centrala skatteuttaget är kompletterat med regleringar som inriktar sig särskilt mot de välståndsskapande faktorerna i västra Kanada. Flera oljeledningar har stoppats och Trudeau-regeringen vill stoppa utvinningen av oljesand, som är en av Albertas mest lukrativa industrier.

En tredjedel av Albertas invånare är nu beredda att lämna Kanada!

Dubai

Schejkdömet Dubai i Förenade Arabemiraten har under senare tid gjort sig beryktat för osäkerheten för utlänningar som besöker eller arbetar i landet. Många har råkat ut för Dubais godtyckliga rättskipning.

Bland de värst drabbade är dock en person som tillhör det egna landets elit, prinsessan Latifa, som är dotter till schejken Rashid al Maktoum. Prinsessan Latifa har kritiserat styret i Dubai, inklusive sin far, och försökte i mars 2018 fly från landet. Hon blev dock gripen på internationellt vatten utanför Indien av indiska örlogsfartyg och återfördes till Dubai, där hennes öde är i stort sett okänt, även om hon visats upp vid liv.

Även en av schejkens hustrur, prinsessan Haya, har flytt och framgångsrikt tagit sig till Storbritannien där hon ansökt om skilsmässa och besöksförbud för schejken gentemot parets två barn.

Dubai har på senare tid börjat använda sig av Interpol för att komma åt personer som man vill näpsa. Brittiske medborgaren Robert Urwin greps på interpol-order i Ukraina. Han blev visserligen inte utlämnad, men tvingades tillbringa ett år i Ukraina innan ukrainarna kunde konstatera att uppgifterna bakom arresteringsordern var falska. Urwin påstods ha undertecknat en check utan täckning, men den var daterad långt efter det att han lämnat Dubai.

Laleh Sharavesh, som bodde i Storbritannien, var fränskild från en dubaisk medborgare. När hon åkte till sin ex-makes begravning greps hon av polisen i Dubai för inlägg på internet som hon gjort i Storbritannien.

Inom försvarsmakten arbetar man aktivt för att motverka så kallad "grabbighet"

Vindkraften är farlig – Del 4

Den 24 december 2015 föll ett vindkraftverk på hela 400 ton omkull i den lilla orten Lemnhult vars vindkraftpark med 32 verk var en av Sveriges största. Händelsen var inte riktigt så unik som man först kunde tro. Mot den bakgrunden studerade vi ett axplock utvalda olyckor som ägde rum från 1980 till 2019. Nu fokuserar vi på flera av vindkraftsbranschens risker.

Ingen skadades i Lemnhult. Men vad händer om det finns campare eller ett gäng friidrottssportare i närheten nästa gång ett torn rasar? Eller om ett torn rasar mot en väg eller mot byggnader?

Vindstilla – ändå föll tornet

Jag tittar på en helsidesartikel ur *Aftonbladet* från den 25 december 2015. Det är ett urklipp som jag har fått låna av en av *Contras* trognaste läsare, Karl-Edvard Hellkvist. Under bilderna finns en bildtext: ”Var helt vindstilla – ändå gick det i två bitar.”

Ett vittne till smällen – han hörde ljudet på distans – berättar att det var vindstilla, vilket SMHI håller med om. Ett vindkraftverk ska ju klara av hårda stormar under många års tid och de är allihopa byggda just för att utnyttja kraftiga vindar. Likväl skedde olyckan när det var vindstilla.

Torn nummer 15 i Lemnhult var 129 meter högt enligt haverikommissionens rapport, men hela 185 meter om man räknar in vingarnas längd, vilket påpekades i pappersutgåvan av *Aftonbladet*.¹

Vilka olyckor som kan hända i Sverige framöver får vi en föraning om ifall vi tittar på vad som redan har inträffat i Tyskland. Där har flera stora och äldre vindkraftverk rasat ihop, och det finns kritiska skrivelser om att tysk vindkraft utgör en ”tickande bomb”.² Det är klart att ålder, slitage, livslängd och kostnader

spelar in. Tornet i Lemnhult var bara tre år gammalt. Flera av de stora torn som har kollapsat i Tyskland var närmare 30 år gamla.

Ett annat problem är branschens kostnader. Hur blir det med subventionerna av vind- och solkraft i framtiden, när både kostnaderna och olyckorna eskalerar? Ska allt det tvångsfinansieras med skatter? Och har vi verkligen koll på hur kostnaderna flyger iväg just nu? Om vi för ett tag ändrar fokus från olyckor och faror till miljardrullningen, så får vi ett större perspektiv.

Miljardrullningen

Det påstås i medier att vindkraften numera ”klarar sig utan statligt stöd”.³ Men det innebär ju inte att kalaset plötsligt har blivit gratis. Investeringskostnader, vare sig de tas privat eller offentligt, måste i slutändan betalas av konsumenterna. Och skattefinansieringen har inte heller upphört.

Sedan Energiöverenskommelsen slöts 2016 har det beslutats och aviserats vindkraftsinvesteringar på sammanlagt över 80 miljarder kronor.⁴ Charlotte Unger Larson, vd för Svensk Vindenergi, försvarade detta i september förra året med påståendet att ”Klimatkrisen är akut och vindkraften kan snabbt minska koldioxidutsläppen”.⁵ Ytterligare 5 miljarder plöjer Vattenfall ner i ett projekt i Pauträsk som ligger i Vilhelmina och Storumans kommun, som ska omfatta 118 vindkraftverk.⁶ Nya projektkostnader aviseras fortlöpande, och de verkliga kostnaderna kommer helt klart att bli betydligt högre. Ett exempel på det är det pågående eländet i Viksjö som vi skrev om i förra numret. En av ingredienserna i kaoset är att huvudentreprenören Active Works ett tag anlidade brottslingar från Hells Angels.

SVT rapporterade om det i slutet av november: ”Norrbottns företaget [har] omgetts av flera hårdföra individer under ledningen av en 38-årig man som har ett digert brottsregister. Han har bland annat dömts för grovt rån, narkotikabrott,

olaga hot och övergrepp i rättssak. Han har ingen formell post i företaget som officiellt leds av två av hans nära släktingar, men när SVT ringer och frågar om företaget får vi veta att det är hans bolag. Den misstänkta kopplingen till Hells Angels är uppenbar när 38-åringen visar sig sitta i ett bolag som bär Hells Angels namn. Han ska inte heller ha gjort någon hemlighet av sina kontakter inom Hells Angels, berättar flera källor för SVT.”⁷ Att myndighetskorrupcion kan intressera grovt kriminella är för övrigt ingen nyhet i sig.

Bygdepeng

Vindkraften stimuleras lokalt genom utbetalning av en så kallad ”bygdepeng”, vilket av många har utpekats som en öppen variant av muta.

Energimyndigheten berättar om bakgrunden: ”Begreppet bygdepeng började användas redan när den svenska vattenkraften byggdes ut. Men medan denna typ av bygdepeng är reglerad i förordningen om bygdeavgifter SFS 1998:928, är bygdepengen kopplad till vindkraft en frivillig överenskommelse. Ändå är det relativt vanligt att vindkraftsbolag använder sig av sådana avtal för att skapa goda relationer lokalt.

Avsaknaden av ett gemensamt regelverk för bygdepeng har medfört att det finns många olika avtalslösningar och nivåer på bygdepengen, men en gemensam grundidé är att en del av intäkterna från vindkraften går tillbaka till bygden. Pengarna brukar därför kunna sökas av exempelvis den lokala hembygdsföreningen eller idrottsklubbar. Nivåerna på bygdepengen kan variera mellan några få tiondels procent av bruttoersättningen för elen som produceras upp emot en procent.”⁸

Eftersom bygdepenningen utlovas vid anbudsförfaranden av konkurrerande privata bolag till lokala individer och till grupper av lokala föreningar, så blir det en mix av öppna och dolda mutor. Detta spetsade till sig starkare efter 2009, då kommuner genom en lagändring fick vetorätt för att kunna stoppa utbyggnad av större vindkraftsprojekt.

³dn.se 2019-11-04 (uppd. 11-15).

⁴svenskvindenergi.org 2019-09-30.

⁵ibid.

⁶vk.se 2019-10-25.

⁷svt.se 2019-11-29.

⁸natverketforvindbruk.se 2013-01-11.

¹Aftonbladet, den 25 december 2015.

²thegwpf.com 2018-06-23.

”Enligt Jonny Fagerström [vid Föreningen Svenskt Landskapsskydd] används bygdepengen som ett lockbete för att tysta kritiker i ett initialt skede av tillståndsprocessen. –Vi ser bygdepengen som ett försök till muta. Bolagen försöker muta folket till att tiga och kommunpolitikerna till att säga ja till projekten.”⁹

För vattenkraftens del finns noggranna regleringar om hur lokalbefolkningen ska kompenseras. Beloppens storlek bestäms av domstol och utbetalningarna administreras av länsstyrelserna. När det gäller vindkraft så handlar det om både öppna och hemliga mutor, som ”lagligt” delas ut helt oreglerat. Storleken på bygdepengen vid en vindkraftsetablering är en förhandlingsfråga mellan parterna och det finns inga särskilda nationella regler eller ramar. Enligt bedömare vid Institutet mot mutor finns stora risker i systemet, när enskilda individer i kommuner innehar flera roller eller har täta kontakt med andra intressenter.¹⁰

Från miljoner till teaterbiljetter

Det finns mycket info om lokala bygdepenningsöverenskommelser och om lokala utbetalningar på nätet. Ett exempel ur högen är hur ett byalag hastigt uppförs i jämtländska Rätansbygden när en kommunpolitiker som har förhandlat fram en vindkraftspark på Mullberget också förhandlar fram byalagets bygdepennning. De får en garanti på först en miljon kronor och därutöver på 0,6% av driftvärdet under 30 års tid, vilket beräknas bli uppemot 1,2 miljoner kronor per år.¹¹ Det är klart att då finns risken att samma politiker vänder dövärat till mot de individer som far illa på grund av vindkraftens inträngande ljus och ljud. Det förekommer även att bygdepeng görs om till lån för företag.¹²

I en del lokaltidningar har motståndare till vindkraftsutbyggnad protesterat mot att politiker som tar emot bygdepeng (vars storlek och användning ofta inte redovisas öppet), inte ens bryr sig om att besöka de platser där över 200 meter höga torn med blinkande lampor planeras byggas. Om det säger en arg kritiker till *Östersundsposten* år 2016: ”Enligt mig är det en form av bestickning, en muta på ren svenska.”¹³ Bygdepenningen i Jädraås

i Ockelbo kommun har bland annat använts till att betala för ”den som vill gå på teater”, som då har fått ”en teaterbiljett med en enkel måltid efteråt”.¹⁴ I Kalmar delades det under 2018 ut fem miljoner i bygdepennning till föreningar som inkom med ”kreativa idéer”.¹⁵ Beloppen ifråga är både små och stora, och det blir ofta dunkelt när lokalpolitiker hanterar stora belopp.

Det förekommer att modiga lokalpolitiker kallar mutorna för mutor. Men de som vågar göra det blir då snabbt nerablade av mutade politiker och av mututbetalande företag. Exempelvis protesterade JP Vinds vd Gabriel Duveskog högljutt i *Östersundsposten* i november 2011 efter att en frispråkig lokalpolitiker hade kallat en muta på 20 miljoner för en muta.¹⁶ Motargumentet var att de 20 miljonerna var ju ett litet belopp jämfört med de 1,5 miljarder som företaget ville investera i Moskogen. Ja, bara man blundar kan man låta bli att se elefanter.

filip.bjorner@
contra.nu

Normaliseringen

Branschorganet Svensk Vindenergi har svängt fram och tillbaka i sin syn på mutor. De följer gärna med blåsten. År 2010 var de mer kritiska än nu. Då sade vice vd:n rakt ut: ”Det liknar en muta. Företagen är beroende av kommunernas goda vilja och håller tyst och betalar.”¹⁷ *Ny Tekniks* journalist fick då fram ett intressant erkännande av en kommunpolitiker: ”Anders Blomberg, näringslivssekreterare i jämtländska Ragunda, säger att kommunerna bör ta ställning till vindkraftverken innan avtalet med kraftbolaget skrivits om storleken på bygdepengen, just för att undvika mutmissstankar. Men han medger att bygdepeng är något som vanligen diskuteras i början av processen.”¹⁸

Kommunerna tar helt enkelt ”betalt av vindkraftsexploatören i utbyte mot att

kommunen inte utnyttjar sin vetorätt.” Problemet behandlades även i Riksdagen 2010, och då var bland annat Vänsterpartiet kritiska, men inte mot utförandet i sig. Vänsterpartiets Kent Persson var förbannad för att 380 bygglov då hade stoppats av det kommunala vetot, och det fungerade då bara så mot vindkraften inte mot till exempel ”projektörer som letar efter fossilgas”.¹⁹

Nu när elefanterna har blivit som störst och mutsystemet har normaliserats, så skrivs det inte lika mycket om mutorna som för tio år sedan. Och orden har också varierats på grund av känsligheten. Bygdepeng har i formella papper namnändrats till bland annat ”vindbygdsmedel” och ”bygdemedel”, samt även ”utvecklingsmedel”. Men den kanske lustigaste varianten dök upp redan 2004 i en projektbeskrivning i Sorsele, när ordet blev ändrat till ”vindbyar”.²⁰

Energimyndigheten gjorde 2014 en utredning där man å ena sidan ansåg att bygdepeng inte är en muta men å andra sidan tyckte myndigheten att: ”...kommunen inte [får] kräva avtal på bygdepeng i samband med att man tillstyrker en etablering av vindkraftanläggning, eftersom man anser att det strider mot regeringsformens krav på saktlighet och opartiskhet. Av samma skäl kritiserar myndigheten de kommuner som, liksom Ljusdals kommun, ställer krav på en viss procent av bruttoersättningen för den el som de aktuella vindkraftverken producerar.”²¹ När så *Contra* tittade på rapporten upptäckte vi att Energimyndigheten avfärdar alla mut- och korruptionsanklagelser med detta häpnadsväckande påstående: ”Sveriges kommuner och landstings jurist gör gällande att en kommun eller en bygd inte kan mutas.”²² Ja, det står så i rapporten!!

Omutbara kommuner?

”Brottsbalken (1962:700). Kommunernas önskemål om extra insatser för lokal nytta har av vissa vindkraftsdebattörer likställts med utpressning, liksom att exploatörers löften om extra insatser kan betraktas som mutor. Andra aktörer har hävdats att löften om bygdemedel före tillståndsbeslut är olagliga, eftersom det

⁹svd.se 2012-03-05.

¹⁰second-opinion.se 2012-08-16.

¹¹vindkraftcentrum.se, odaterat.

¹²op.se 2018-10-01.

¹³op.se 2016-09-28.

¹⁴gd.se 2016-04-18.

¹⁵svt.se 2018-01-26.

¹⁶op.se 2011-11-24.

¹⁷nyteknik.se 2010-09-21.

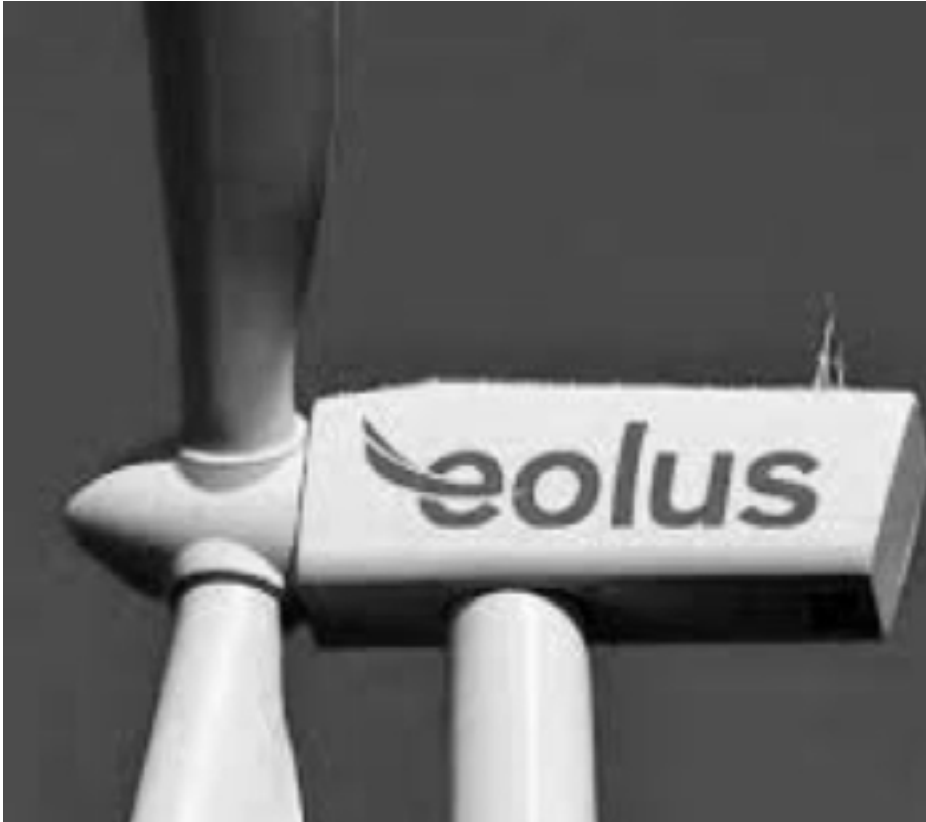
¹⁸ibid.

¹⁹nyteknik.se 2010-12-08.

²⁰skyddamiljön.nu 2018-12-29.

²¹helahalsingland.se 2015-04-04.

²²diva-portal.org ETOUR Report 2014:6.

Det säger något om situationen i branschen när ett seriöst företag sätter upp kampen mot mutor som ett av tre prioriterade områden i sin verksamhetsplan.

är att betrakta som muta.²³

Formellt gäller dock att mutbrott endast kan ske mellan enskilda personer. Sveriges kommuner och landstings jurist gör gällande att en kommun eller en bygd inte kan mutas. Enskilda personer som kräver bygdemedel och enskilda personer som utlovar bygdemedel kan ställas till svars, men det går inte att på förhand veta om de kan dömas. Rättsfall saknas och beslut om bygdemedel som inte överklagas gäller.²⁴

Regeringens proposition (2005/06:143) ger uttryck för en positiv syn på frivilliga avtal om bygdepeng mellan ägare till vindkraftanläggningar och lokala organisationer om att en viss summa pengar per producerad energienhet skall tillfalla en lokal organisation för att användas till lokala utvecklingsinsatser. Jämtlandskommunerna hör till de kommuner i Sverige som antagit en policy för lokal nytta där kommunerna ska verka för att berörda bygder får del av de värden som vindkraften genererar, bland annat ”bygdepeng”.²⁵

Det är ju fantastiskt att få reda på att

alla politiker och tjänstemän i kommuner och landsting i detta land är så hederliga att deras organisationer inte kan mutas. Fast F*n tro't.

Eolus Vind

I Hässleholm ligger huvudkontoret till företaget Eolus Vind. De har även filialer på fyra andra orter i södra och mellersta Sverige. Bolaget, som bildades 1990, projekterar vindkraftverk och säljer dem efter byggnationen. De bedriver en långsiktig och seriös verksamhet. Vid årsskiftet 2017/2018 tog bolaget fram en så kallad hållbarhetsredovisning. VD:n, Per Witalisson, förklarar: ”Välkommen till Eolus Vind ABs första hållbarhetsrapport. Den här rapporten sammanfattar Eolus roll i ett aktivt hållbarhetsarbete i näringslivet. Rapporten beskriver våra viktigaste hållbarhetsfrågor, risker på området och de mål vi har för kommande räkenskapsår.”

Rapporten som sådan är inte lång, utan enkel och översiktlig. Den anger nio olika ”hållbarhetsområden” som bolaget ska bry sig om och vara duktigt på att hantera. Men bara tre av de nio områdena prioriterades under det första året. Och

det låter ju seriöst, att bolaget fokuserar på några saker i taget och betar av det hela över tiden. Ett av de tre områdena som valdes ut som prioriterat var ”korruption och mutor”.

Bolaget beskriver det egna strävandet under rubriken Antikorruption: ”Eolus strävar efter att vara ett respekterat bolag som skapar värde för berörda intressenter. Bolagets medarbetare ska agera korrekt, sakligt och ärligt. Samma krav ställs även på konsulter, leverantörer och andra samarbetspartners. Samtliga affärsrelationer ska präglas av opartiskhet. Eolus eftersträvar en hög grad av transparens gentemot aktieägare och samhället i övrigt. I och med att Eolus sett till antalet anställda är ett litet företag finns ingen central upphandlingsfunktion. Upphandlingar sker av olika personer inom ramen för deras respektive ansvarsområden. Med stora affärsvolymerna som är viktiga för Eolus såväl som våra motparter finns risker att otillbörlig påverkan används för att vinna affärsfördelar i form av kontrakt. Då Eolus strävar efter sunda och opartiska affärsrelationer för att nå största möjliga affärsmässighet och nytta för bolagets aktieägare finns det behov av att tydliggöra och stadfästa den strikta praxis som redan råder.

”Risker: Om enskilda medarbetare i Bolaget låter sig utsättas för otillbörlig påverkan eller om Bolaget använder sig av detta för att vinna fördelar kan såväl lagmässiga konsekvenser uppstå som att Bolagets rykte svärtas ned.

”Mål: Bolaget ska under 2018/2019 upprätta riktlinjer för antikorruption och fastställa en målsättning om noll korruptionsincidenter per år.”

Det hela låter mycket fint, och det kan vara så att Eolus är ett bra bolag som lever upp till de egna kraven. Men, vi bör likväl ställa den kritiska frågan: Varför är en antikorruptionsstrategi nödvändig att hårdprioritera? Skulle det vara nödvändigt om det inte vore så att vindkraftsbranschen är en bransch som dras med ett markant korruptionsproblem?²⁶

Två elefanter

Kostnadsperspektivet respektive mutproblemet är alltså två enorma omslingrande elefanter i rummet, som politikerna försiktigt manövrerar kring, när de hellre talar om klimatpolitik. Denna förtigning

²⁶eolusvind.com pdf, hållbarhet 2017/2018.

²³SR Kaliber 2013, ÖP 2013.

²⁴Linde, H 2014.

²⁵diva-portal.org ETOUR Report 2014:6.

Vid ett tillfälle förbjöd Arbetsmiljöverket tolv av tolv undersökta företag att sälja sina vindkraftverk. Det handlade om branschens jättar.

öppnar i sin tur för en problematik med utökad mörkning, mutor och korruption. Det har gått så långt att Energimyndigheten har tagit fram en sida på nätet där människor anonymt kan tipsa om misstankar om korruption. För det ändamålet har de tagit ”hjälp av [ett] externt företag som tillhandahåller ett oberoende visslar-system där en anmälan kan göras”.²⁷ Men detta är begränsat till sådan korruption som kan misstänkas ”inom” själva Energimyndigheten, vilket inte hjälper ett dugg mot all den korruption som finns inom kommunerna och i branschen i övrigt.

Frågan är också om inte slöseriet på kommunal nivå är värre än korruptionen. Ett härresande exempel hittar vi i årsredovisningen för Härnösands kommun 2018. I Förvaltningsberättelsen läser vi detta: ”E.ON har under november 2018 beslutat att bygga två vindkraftsparker med totalt 114 vindkraftverk i Viksjö. Det blir en av Europas största landbaserade vindkraftsanläggningar och den i särklass största investeringen någonsin i Härnösands kommun. Projektet skapar många arbetstillfällen, framför allt under byggtiden, och när vindkraftsparken är klar beräknas driften sysselsätta cirka 15 personer. Totalt investeras över fem miljarder kronor.”²⁸ Kommunledningen vill

²⁷energimyndigheten.se 2018-10-17.

<https://www.energimyndigheten.se/om-oss/anmal-misstankar-om-korruption-och-oe-gentligheter/>

²⁸harnosand.se pdf-fil 2019-06-17.

<https://www.harnosand.se/download/18.7ec47daa16b4d62496c2690>

alltså få 15 personer i sysselsättning för mer än 333 miljoner kronor per styck.

Korruptionen, miljöismen och slöseriet leder i sin tur till att flera myndigheter och organisationer piskas till att hålla tyst om olyckorna, olägenheterna och klagomålen. Men det är inte alltid piskan fungerar fullt ut. Exempelvis försökte faktiskt Arbetsmiljöverket att göra en insats under åren 2015–2017. Den inspektionen var då nödvändig eftersom den politiskt styrda anbudsstressen hade orsakat slarv som hade fått starkt negativa konsekvenser för arbetarna i branschen.

Arbetsmiljöverkets utredning

Arbetsmiljöverket (AV) lade fram en projektrapport den 18 april 2017. Den heter *Marknadskontroll av vindkraftverk*. AV besökte 23 vindkraftverk mellan december 2015 och maj 2016. Syftet var dels att utföra en marknadskontroll riktad mot 12 tillverkare och en arbetsmiljöinspektion riktad mot ägarna. Tillverkarna av de CE-märkta vindkraftverken ska följa EU-reglerna och ägarna ska följa flera föreskrifter. Alla de 23 undersökta kraftverken var landbaserade och de hade nyligen tagits i drift. AV undersökte inget verk som var under uppbyggnad.

Det framgår av rapporten att de bruksanvisningar som tas fram för underhållsarbetarna är så mastiga och omfattande att AV inte själva orkade med att läsa dem. Hur ska då ägarna kunna garantera

[c/1560514020952/Handlingar%20kommunfullm%C3%A4ktige%202019-06-17.pdf](https://www.contra.se/1560514020952/Handlingar%20kommunfullm%C3%A4ktige%202019-06-17.pdf)

att arbetarna orkar läsa in sig på alla detaljer i bruksanvisningarna?

Så här lyder AVs bekännelse: ”Utvalda delar av bruksanvisningen kontrollerades. En uttömmande och detaljerad granskning av bruksanvisningen skulle ha blivit allt för tids- och resurskrävande, något som inte rymdes inom ramen för detta projekt.”

Då är det väl inte underligt att tillverkarna och ägarna alltid kan skylla på att montörer och underhållsarbetare inte har läst manualerna och därför har slarvat med ditt och datt? Enligt den nationella planen ska det snart finnas 4 000 vindkraftverk i vårt land, utspridda överallt, även i vatten. Hur ska alla de manickerna kunna undersökas årligen på ett seriöst sätt?

Det finns inte heller någon garanti för att de tjocka bruksanvisningarna innehåller det de ska innehålla: ”En standard som många tillverkare hänvisar till är EN 50308, *Vindkraftverk – Säkerhet och skydd vid skötsel och underhåll*. Standarden är inte publicerad i Europiska unionens officiella tidning (enligt sökning 2016-09-09) och kan därför inte förutsättas överensstämma med tillämpliga regler i maskinföreskrifterna.”

Två av tillverkarna hade inte ens tagit fram bruksanvisningar på svenska. Fem av tillverkarna hade inte angett vilket glidlås som ska användas till fallskyddssystemet i verket. Dessutom var skyddsutrustningen ofta svårplacerad: ”Förankringspunkterna där man ska fästa den personliga fallskyddsutrustningen för säker förflyttning eller evakueringsutrustningen var i några fall bristfälliga. De var svåra att upptäcka (dåligt markerade) eller satt för högt upp.”

Ett av verken saknade evakueringsutrustning. Ett torn på över 75 meter saknade hiss. Alla rökdektorerna saknade varningssignaler som kan rädda liv när det brinner. Några av vindkraftverken saknade också skydd mot rörliga delar vid roturn uppe i maskinhuset.

En av de undersökta tillverkarna hade inte utrustat sina vindkraftverk med evakueringsutrustning. Det står inte i rapporten om det bolaget var Vestas eller något annat bolag, men AVs skrivsätt tyder på att det gäller ett bolag som hade tillverkat minst två av de 23 undersökta verken. AV riktar dessutom skarp kritik mot att underhållsarbetare måste släpa med sig egen evakueringsutrustning till

flera verk. Det är en tung utrustning som är svår att få med sig hela vägen upp till maskinrummet, särskilt i många verk där hissen inte går hela vägen upp och än mer i de förhoppningsvis fåtal höga torn som saknar hiss.

Än mer kritisk var AV mot att förankringspunkterna vari man ska fästa personlig skyddsutrustning i några av verken var bristfälliga eller svåra att upptäcka. AV hittade också flera brister i några av fallskyddssystemen.

När jag läser rapporten så undrar jag varför inte AV fattade beslut att direkt stänga ner de farligaste verken. Fem av de 23 undersökta verken var tillverkade av Vestas.²⁹

Under 2017 gjorde AV i region väst ytterligare några arbetsmiljöinspektioner riktade mot ägarna av vindkraftverk som är äldre än tio år. Detta föranleddes av att efter 10 år upphör tillverkarens ansvar.³⁰

AV satte ned foten

Något senare under 2017 kom AV äntligen till skott med några åtgärder. De riktades mot tyska Nordex och kinesiska Sinovel som förbjöds att sälja de vindkraftverk de tillverkar i Sverige, om de inte först vidtog åtgärder för att åtgärda de påtalade bristerna. Annars skulle de drabbas av vite på en och en halv miljon per vindkraftverk som installerades. Dessutom skulle de återkalla de kraftverk som redan fanns i landet senast den 31 december och annars få ett vite på en och en halv miljon kronor per vindkraftverk.³¹

För Sinovels del blev detta extra krångligt i regionen Gävleborg på grund av en redan pågående konflikt mellan Gävleborgs län och bolaget Green Extreme, som hade uppfört två vindkraftverk. De två hade miljonkrav på varandra, och tvistade om äganderätten till verken, som hade stängts av vid årsskiftet, då Green Extreme valde att låta dem fortsätta vara avstängda som ett utpressningsmedel mot Gävleborg, vilket länet förlorade mycket pengar på. Under våren skickade Region Gävleborg och Sinovel gemensamt servicetekniker till ett av verken i Torsås. De bröt sig in i verket på order av Gävleborg. Personal från Green Extreme upptäckte inbrottet. De låste verket och larmade polisen. Sinovel svarade med en

polisansökan mot Green Extreme för olagliga frihetsberövande. När så AVs förbud mot Sinovel kom i juni kunde Sinovels juridiska ombud påpeka för AV att Green Extreme inte släpper in tillverkaren så att brister kunde rättas till.³²

Sedan skruvade AV till det ännu hårdare. Den 7 september 2017 skrev *Ny Teknik* att AV hade förbjudit tio tillverkare (Enercon, GE, Senvion, Siemens, Dongfang, Gamesa, Vestas, Sinovel, Nordex och Eno) av de tolv undersökta bolagen att sälja sina vindkraftverk i Sverige.³³ Och den 28 oktober var P4 Jämtland först ute med nyheten att AV hade utökat förbudet till samtliga tolv bolag.³⁴ Men, Vestas och minst tre till av de andra bolagen (GE, Nordex och Sinovel) hade då redan överklagat beslutet och kunde därmed fortsätta försäljningen.³⁵ Hur som helst så syftade självklart inte AVs åtgärder till att sätta stopp för vindkraftens utbyggnad i Sverige.

I slutet av november 2018 lyckades GE finta bort ett viteskrav från AV i förvaltningsrätten på grund av en bisarr teknikalitet. Förvaltningsrätten upphävde vitet därför att det "...går inte att säga vilket bolag inom GE-koncernen som har tillverkat vindkraftverken".³⁶

Den globala mörkläggningen

Det närmsta som finns av en global statistik över vindkraftsolyckor publiceras av Cwif på sajten *caithnesswindfarms.co.uk*, men de själva påpekar att deras statistik bara visar toppen av isberget. De jämför den egna statistiken med vissa empiriskt undersökande reportageartiklar i andra medier. Då visar det sig att det globala olycksantal Cwif så noggrant har kartlagt bara täcker in några få procent av olyckorna. När detta skrivs har Cwif därför bara noterat 2 596 vindkraftsolyckor i sin tidsackumulerade översikt. Samtliga olyckor i deras statistik har de belägg för i tidningsartiklar och andra mediakällor. Visserligen börjar Cwifs statistik redan 1980, men de har bara noterat 10 olyckor för hela 1980-talet. Det är uppenbart att Cwifs globala statistik för åren 1990–2019 är oerhört bristfällig när vi jämför den med branschinformationen från Storbritannien om deras 1 500 lokala olyckor,

³²nyteknik.se 2017-09-08.

³³nyteknik.se 2017-09-07.

³⁴sverigesradio.se 2017-10-28.

³⁵nyteknik.se 2017-09-07.

³⁶arbetarskydd.se 2018-11-30.

som skedde under bara fem års tid.³⁷ Av de 1 500 olyckorna i Storbritannien ledde 18 procent, det vill säga nära 300 fall, till personskador.

Att vindkraften är en livsfarlig energikälla mörkas aktivt av både myndigheter, branschorganisationer och inblandade bolag. De mörkar både för vindkraften och för solenergin på grund av de miljöistiska påtryckningarna. Mutorna i politiken medför förhöjda säkerhetsrisker eftersom bolag stressar i anbudsgivningar, planeringar och kalkylframtagningar.

Ett exempel på mörkningen var när Stenas vd, Peter Zachrisson, till *Aftonbladet* påstod om olyckan i Lemnhult att: "Vad jag känner till har det inte inträffat tidigare." Visserligen skulle han hårdnackat ha kunnat fortsätta hävda att olyckan i Lemnhult var unik ifall någon hade konfronterat honom med relevanta fakta om fallande vindkraftstorn. Men det krävs ändå mycket vinkling och tunnelseende för att påstå det. Skruvar, bultar och fästen har gett efter i Vestas tornkroppar tidigare, om än olika slags övriga omständigheter kan anses ha orsakat kollapserna. Skruvsläpp är dock vanligast förekommande vid vingfästena där påfrestningarna normalt är som störst. Exempelvis kunde *Ny Teknik* berätta den 11 mars 2008 att Vestas ledning just då hade beslutat att de "ska testa bultarna på flera hundra vindverk." Just så löd själva artikelns rubrik. Vestas tog denna uppgift på allvar och de utförde den ordentligt på vingbladens fästen. Åtgärden föranleddes av de två olyckorna i Odsherred i Danmark och på Gotland i februari 2008.

Vi ska också notera att både för olyckan 2008 i vindparken Kulle på södra Gotland och för olyckan 2015 i Lemnhult så valde Vestas ledning att peka ut andra aktörer som skyldiga. I båda fallen hävdade de att deras egna maskiner, moduler, modeller och rutiner var felfria. Det var bara entreprenörerna som hade struntat i rutiner och inte hade fäst bultarna ordentligt. Konkurrenten Gamesas försvarslinje inför brandolyckan i Iowa 2012 gick på samma linje. De hade ju lämnat ifrån sig en bra produkt, som de slutade att underhållsmässigt ansvara för år 2011. Inför sådana märkliga påståenden undrar jag hur det kommer sig att min diskmaskin från Electrolux kan hålla bra år efter år utan att det finns någon entreprenör som

³⁷telegraph.co.uk 2011-12-11.

²⁹av.se (AV-rapport) 2017-04-18.

³⁰Ibid sidan 18.

³¹arbetarskydd.se 2017-08-10.

årligen måste driftunderhålla den.

Dessbättre erkände Vestas tekniska chef, Finn Strøm Madsen, att haveriet i Tuitjenhorn i Holland år 2008 troligen berodde på "...ett fabrikationsfel i övergången mellan vingen och navet." Så, när någon har ryggrad nog för att tala sanning, så visar det sig att det inte bara är montörer och underhållsarbetare som kan slarva med bultar och förspänningar.

Dansk mörkningsskandal

Den 28 november 2015 (mindre än en månad innan Lemnhultolyckan) föll övre torndelen av vindkraftstornet nummer 7 i Paludan Flak-havsvindparken söder om Samsø. Det var ett 2,3 MW-verk från producenten Bonus, som 2004 köptes av Siemens. Svetsfogen sprack upp högst upp i tornet, så att hela maskinhuset med rotorn och vingarna föll ner i havet.

Den 12 december uttalade sig statens haveriexpert Peggy Friis till den danska tidningen *Ingenjøren* och försäkrade att enbart 14 vindkraftverk, inklusive de av Siemens ägda, var konstruerat på samma sätt. De hade alla kollats efter sprickor och "det fanns ingen anledning till oro".

Men en månad senare kunde *Ingenjøren* publicera artiklar där de rullade upp en skandal. Totalt 90 torn fanns av samma typ i Danmark, men 76 av dem hade tidigare förstärkts så att belastningen blev mindre i svetsfogen. Statens haveriexpert fick backa på det hon sagt. Istället var hon nu upprörd över att Siemens hade märkat problemet i 13 års tid.

Efterhand kom det fram att problemet gällde för ännu flera torn, som var föregångare till det havererade tornet. Och skandalen fortsatte växa tills dess Siemens i februari 2016 meddelade att de skulle kontrollera 750 vindkraftverk i hela världen.³⁸

Mörkningen av vindkraftsolyckorna har flera orsaker, och det medför att när fakta plötsligt hamnar på bordet så blir många chockerade. Den skotska organisationen Cwif har tålmodigt registrerat globala vindkraftsolyckor, år efter år, medvetna om att deras statistik enbart bygger på de olyckor som det har rapporterats om i medier. Så, de blev chockade när den engelska branschorganisationen offentliggjorde olycksstatistik som bara gällde för de fem senaste åren i Storbritannien. Rapporten visade att mindre än tio pro-

³⁸ing.dk 2016-01-22, 02-03 och 03-05.

Vindkraftspark i Macho Springs i New Mexico. Foto Vestas Wind Systems A/S.

cent av olyckorna omnämns i media. En liknande chock var det när en engelsk-svensk forskningsrapport år 2014 visade att bränder i vindkraftsverk var tio gånger vanligare än vad Cwif kände till. Enligt den rapporten brann det i 117 vindkraftverk varje år.³⁹ Och eftersom vindkraften har byggts ut massivt sedan dess, så är antalet bränder per år knappast färre nu.

Kärnkraft säkrast

Trots mörkningen kan vi från de fakta vi känner till dra slutsatsen att det i politiskt avseende inte finns något giltigt sakargument för att satsa på vind- eller solenergi av just säkerhetsmässiga skäl. Kärnkraften är säkrast och närmast är vattenkraften det. Vattenkraften har dessutom fördelen att vara den billigaste energikällan i vårt land. Så, följdfrågan är väl egentligen om inte alla vindkraftverk med torn högre än till exempel 40 meter borde förbjudas?

Enligt en forskarstudie från 2013 räddade kärnkraften livet på 1,84 miljoner människor under åren 1971–2009 i jämförelse med hur många människor som skulle ha dött om samma mängd energi skulle ha tillhandahållits via kol och naturgas.⁴⁰ Och enligt en översikt gjord i januari 2018 leder samtliga energislag,

³⁹ing.dk 2014-07-22 och theengineer.co.uk 2014-07-21.

⁴⁰pubs.giss.nasa.gov, pdf sidan 4889, 2013.

inklusive vindkraften, till avsevärt fler dödsfall än vad kärnkraften någonsin har gjort.⁴¹

Titta själv på fakta

Huvudkällorna för denna artikel är en mängd artiklar och notiser på nätet, varav flera från tidningen *Ny Teknik*. Men jag vill avrunda med fyra länktips till våra kritiska Contraläsare. För ni kan själva studera problematiken vidare.

På youtube är det lätt att hitta filmer av vindkraftshaverier. En del finns också i Facebook. Men jag vill rekommendera den nyfikne att börja med att ta en titt på *Spiegels* lilla instruktiva bildkavalkad, som förklarar svagheter och svårigheter istället för att enbart titta på olyckor, med bara nio bilder och texter från 2007, som de serverade med det bevingade namnet *Blowing In The Wind*.⁴²

För den som vill ha järnkoll över det lilla vi vet om olyckorna, så är Cwifs huvudsammanställning en superior källa.⁴³

Där måste man genast ta sig till förstoringsglaset för att se innehållet. Men pdf-filen rekommenderas varmt att ladda ner. Innehållet är fint inordnat, strikt kronologiskt med vettiga kategorispalter. Den kompletteras utmärkt med Cwifs översiktssida, som likt huvudsammanställningen lagom ofta uppdateras.⁴⁴

I Danmark finns tidskriften *Ingenjøren*, som på nätet har en helt egen sektion med kronologiskt upplagda artiklar om vindkraften. I skrivande stund är de cirka 1930 till antalet. Man kan just nu starta från början den 26 januari 2006.⁴⁵

Cwif räknar med att de känner till cirka 9 procent av alla olyckor. Det innebär bland annat att det verkliga antalet dödsolyckor hittills orsakade av vindkraften kan vara uppemot 2 000 istället för 195.⁴⁶ Och antalet dödsfall är högre än antalet dödsolyckor eftersom en del olyckor i Cwifs statistik innefattar flera dödsfall.

⁴¹second-opinion.se 2018-02-05.

⁴²<https://www.spiegel.de/fotostrecke/photo-gallery-blowing-in-the-wind-fotostrecke-24219.html>

⁴³<http://www.caithnesswindfarms.co.uk/fullaccidents.pdf>

⁴⁴<http://www.caithnesswindfarms.co.uk/AccidentStatistics.htm>

⁴⁵<https://ing.dk/emne/vindmoller?page=192>

⁴⁶Cwifs sammanfattning.

Sverige: Paradis eller helvete?

”Sverige betraktas ofta som antingen socialdemokratiska paradiset eller vänsterns helvete, beroende på ens politiska och ekonomiska inriktning.”

Lane Kenworthy, professor vid universitetet i San Diego, Kalifornien.¹

”Vänsterns ideologiska Shangri-La.”

Nima Sandaiji, svensk samhällsanalytiker.²

Marshall-hjälp till rika Sverige

Sverige tog emot 100 miljoner dollar i Marshallhjälp³, i form av både lån och bidrag, från USA under åren 1949–1951, trots att Sverige var bevarat från två världskrig och var världens fjärde rikaste nation. Marshallhjälpen knöt Sverige närmare till USA och minskade risken för kommunismens utbredning i Europa. Svenska befolkningen var hårt arbetande, optimistisk, rik och hade förtroende för sina politiker. I jämförelse med andra länder var skatterna låga. Sverige hade enligt traditionen en liten statsapparat.

Välfärdsprogrammet ökade skattetrycket

Utan revolution fick Socialdemokraterna i Sverige sin dominerande ställning. Stödet kom från arbetar/fackföreningsrörelsen, samhällspopulistiska organisationer och reformer inom välfärdssystemet. Med en utbyggd statsapparat och många anställda byråkrater genomfördes det socialistiska välfärdsprogrammet under 1960–1980-talen. Välfärdsstatens tunga byråkrati medförde inte bara hög inkomstskatt, utan också skarp beskattning av varor och tjänster.

Väljarna och borgerliga partier röstade för skattehöjning

Trots det enorma skattetrycket röstade de borgerliga partierna i riksdagen för soci-

aldemokraternas välfärdsprogram. Det är gåtfullt för utomstående att förstå hur det svenska folket, upprepade gånger, valde en skattehöjande regering. Väljarna har troligtvis inte varit medvetna om kostnaden för välfärdsstatens stora byråkrati. Fanns det varningar från internationella ekonomer om faran för ekonomiska och sociala problem när välfärdsstaten blir för stor?

Har Sverige övergett välfärdsmodellen?

Internationellt sett anses Sverige vara den dyraste och största välfärdsstaten, som någonsin funnits. Men, faktum är att idag har Sverige övergett den överstatliga välfärdsmodellen. Nu har statliga monopol

**britt-louise.
hoberg
@contra.nu**

sålts ut eller också har den privata marknaden öppnats för att konkurrera med statens monopol, till exempel SJ (Statens Järnvägar), telenät, elmarknad, apotek, bilprovning, hälso- och sjukvård samt skolor och förskolor.

Det som finns kvar är bland annat statliga Systembolaget, men här börjar man också se vinförsäljning på den privata marknaden. Den 5 juni 2007 beslutade EU-domstolen att det svenska alkoholmonopolet strider mot EG-rätten, därför skall det vara tillåtet att importera alkohol via Internet.

Förändringar inom svenskens grundläggande arbete:

Från och med 1960-talet inträffade de viktiga förändringar inom svensk produktionsindustri. Härigenom försvann cirka en halv miljon arbetstillfällen åren 1990–1994.

1. Industrin rationaliserades, därmed minskad arbetskraft, och produktionsin-

dustrin blev belagd med olika beskattningar (till exempel utsläppsrätter).

2. Från att arbetsmarknaden strävat efter lika lön för lika arbete, övergick lönesättningen till lika lön, oavsett arbete.

3. Företag med låg produktivitet och industrier rationaliserades bort.

Svenskarna en bidragsberoende nation

Härigenom kom också svenskarna att bli alltmera beroende av den offentliga sektorns tjänster eller statliga subventioner. Och den offentliga sektorn expanderade med strävan efter hög lön för många anställda. Välfärdsstaten, med dess byråkrati, fastställde livsvillkoren för folket.

Familjebildningen påverkades av socialbidrag och beskattning. I mitten av 1970-talet blev det gratis med aborter och sterilisering, samtidigt höjdes bidragen och subventionerna till föräldraledighet. Barnbidragen utökades till att omfatta även gymnasieutbildning. Till universitetshögskoleutbildningar gavs bidrag samt generösa studielån.

Det subventionerade programmet omfattade hälso- och sjukvård samt förlust av inkomst vid sjukdom, arbetslöshet eller pensionering.

Inom bostadssektorn genomfördes miljonprogrammet. Målet med den reformen var att det under ett decennium skulle byggas en miljon bostäder för att avhjälpa den sedan 1950-talet rådande bostadsbristen, avskaffa trångboddheten och höja bostadsstandarden. Samtidigt höjdes fastighetskatten på avvikande bostäder.

Svenskarnas missnöje med kontrollapparaten

Svenska folket var inte nöjt med att regeringen blev alltmer auktoritär, vilket var framtvingat för att förhindra, att befolkningen missbrukade sitt välfärdssystem. Parallellt med att staten tog över ansvaret från individen minskade intresset för enskilda att bedriva produktiv verksamhet att livnära sig på. Aftonbladets kolumnist Anna Eklund skrev den 27/5 2005⁴:

⁴<https://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/a/Eoyxy3/vi-ar-ett-fogligt-folk-med-cynisk-politik>

”Vi är ett folk, som varje dag låter oss förolämpas av regeringen. Förväntas inte kunna tänka själva. Inte välja vad vi ska läsa, inte hantera våra egna pengar.”

1973 emigrerade IKEAs grundare Ingvar Kamprad till Schweiz i protest mot höga skatter. Tre år senare skrev författaren Astrid Lindgren den satiriska berättelsen *Pomperipossa i Monismanien*, om en barnboks författare som tvingades ge staten 102 procent av sina intäkter.

Lindgren var en övertygad socialdemokrat, men hennes satir som orsakade stor debatt, tros vara en av orsakerna till socialdemokraternas nederlag i valet 1976 – det första på över fyrtio år.

Socialismens nya spår börjar privatisera statsmonopolet

Redan i mitten av 1970-talet började de första tecknen på kris i Sverige dyka upp. För det första hade efterkrigstidens effekter försvunnit, och för det andra växte de sociala förmånerna så att statliga subventioner ofta blivit mer lönsamma än att arbeta.

År 1991 antog riksdagen en proposition om privatisering av statliga företag. Totalt rörde det sig om 35 statligt ägda företag eller affärsverk. Beslutet innebar att regeringen skulle sälja statens aktieinnehav i företagen. Detta för att stärka marknadsekonomi och öka näringsfriheten.

Den 19 november 1992 föll den svenska kronan. Det blev början till slutet för en av de värsta ekonomiska kriser som Sverige någonsin genomgått. Under tiden som krisen rasade som värst höjdes räntan till 500 procent och en av Sveriges största banker (Götabanken) försvann efter den stora fastighetskraschen. Arbetslösheten ökade och företag gick i konkurs. Alla var förlorare. Sverige enades om att socialismen inte fungerade.⁵

Hur socialistiska arbetarrörelsen blev stark och fick fäste i det svenska samhället

Socialismen växte fram i Sverige liksom i övriga Europa under 1800-talet. Det skedde förändringar i arbetsmarknaden och samhällsstrukturen. Efterfrågan på arbetskraft hade minskat drastiskt inom

Med början på 1990-talet avvecklades allt fler statliga monopol. Här ett tåg från MTR Express som trafikerar Stockholm–Göteborg i konkurrens med SJ. Foto Bahnfrend/Wikimedia Commons.

lantbrukens matproduktion samt inom skogsbruk och malmbrytning. Nu växte istället järnbruk och metallindustri med behov av duktig, men billig arbetskraft.

Valloner kom redan på 1600-talet från Europa med kvalificerad kunskap om järnbrukshandlingen och förde med sig sin kultur vid uppbyggnad av brukshandlingen och dess samhällsbyggnad. Det var en stor skillnad mellan de valloner som var protestanter/lutheraner och kalvinister. De vallonska kalvinisterna kom framförallt till upplandskusten Söderfors, Gimo, Forsmark och Lövsta. Lutheranska valloner kom framförallt till bruken i Bergslagen. Skillnaden var att de vallonska kalvinisterna var emot segregering, varför arbetarna inte hade sämre status än tjänstemännen vid bruken. Medan arbetarna vid de järnbruk, som byggdes upp av lutheranska valloner, fick sämre status. Se tidigare artikel i *Contra* nummer 5/2013⁶ ”De tidigare bruksmiljöernas klasskillnad banade väg för socialismen i Sverige.” Det blev framförallt den sämst ställda arbetarklassen vid Bergslagens järnbruk, som banade vägen för den nya socialistiska nomenklaturen, fackpamparna och politikerna. Det var vid dessa järnbruk, som arbetarna började ropa på jämlikhet och socialdemokratiska partiet gick ihop med fackföreningsrörelsen för att tvångsansluta fackföreningar och dess medlemmar till sitt parti.

Arbetarrörelsen/Socialdemokraterna organiserar sig i hela samhället

Eftersom socialdemokratiska partiet organiserade sig i hela samhället, så var inte enbart fackföreningsrörelsen den enda länken. Med den socialdemokratiska grunden byggdes kooperativa rörelser inom både bostadsbranschen (HSB) samt mat- och bensinhandeln (Konsum och OK). Övriga S-märkta organisationer/föreningar i samhället blev pensionärsorganisationen PRO, ungdomsförbundet SSU, kvinnoförbundet, bildningsförbundet ABF, samt Korpen, som stod bakom fritidsaktiviteter. Fritidslokaler, såsom Folkets Hus, anordnade dans, film och teater. Både dags- och kvällspress med socialdemokratisk ideologi. Arbetarrörelsen hade också en egen begravningsbyrå, Fonus. Utbildningscentra inom socialismen i Sverige var Brunnsviks folkhögskola samt Bommersvik.

Statsstyrd nyhetsförmedling

Socialismen påverkade det svenska samhället genom nyhetsförmedlingar som var statsstyrda, som TT (Tidningarnas telegrambyrå), SVT och SR. Påverkan till att informationsflödet blev som en propagandamaskin istället för neutral nyhetsinformation.

Sverige – ett mångkulturellt samhälle med stora problem

Det homogena samhället som en gång var Sverige – med låg brottslighet och stark arbetsetik – har förvandlats till ett multikulturellt samhälle, fyllt med brott, social instabilitet och minskande produktivitet; trots statens försök att bidra till småföretagens tjänster, genom rot- och rutavdrag. Sveriges multikulturalism och en öppen invandringspolitik bidrar till dess moraliska och ekonomiska nedgång. Den i botten kristna kulturen har också bidragit till att Sverige haft låg brottslighet och stark arbetsetik; redan från skolans första klass fick svenskarna lära sig de 10 Budorden, som sedan följde med livet igenom.

Ålderspensionärer klagar över låg pension, sjuka och handikappade över lägre ersättning och bostadsbristen har på vissa orter i Sverige tilltagit.

Beskrivningen låter inte som det svenska paradiset längre.

⁵<https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/87426>

⁶<https://www.contra.nu/data/tidningen/Contra135.pdf>

BOK-NYTT

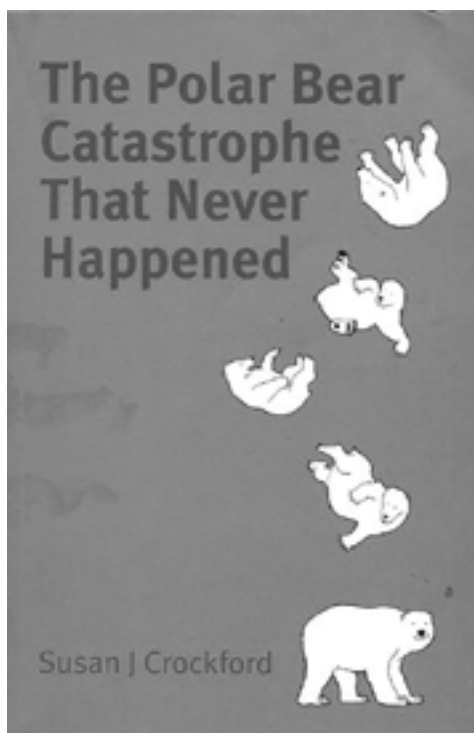
Isbjörnliv

Susan J. Crockford är en av världens främsta kännare av isbjörnar. Hon doktorerade i zoologi utan särskild inriktning på isbjörnar, men upptäckte märkligheter när isbjörnen plötsligt "rödlistades" av International Union for Conservation of Nature (IUCN) 1982, som utrotningshotad. Hon undersökte saken och fann att isbjörnen var det enda djuret som rödlistats utan att man ens räknat hur många djur som fanns. Sedan Crockford börjat föra liv om saken togs rödlistningen bort 1996, sedan man kunnat konstatera att isbjörnsstammen växt till sig. Ett tiotal år senare var rödlistningen tillbaka, inte på grund av en minskad isbjörnsstam utan på grund av prognoser om ett varmare klimat i Arktis.

Crockford blev inte uppskattad av de som hade sin försörjning på isbjörnsforskning. Än sämre blev hennes rykte i de kretsarna när hon ifrågasatte deras prognoser för isbjörnsstammens framtida utveckling. Isbjörnarnas levnadsbetingelser är olika i skilda delar av Arktis. I en del av Arktis, Southern Beaufort Sea (norr om Alaska och västra Kanada), byggde isbjörnsforskarnas prognoser på en teori om att de skulle minska i antal om somrarna blev längre och den isfria perioden ökade. Isbjörnar brukar fasta månadsvis under den isfria tiden och sedan äta upp sig när sälarna ligger som byte på isarna. I en del områden går isbjörnarna iland under den isfria säsongen, men i Southern Beaufort-området håller de sig mest på packisen och följer med den ut när den

Susan J. Crockford

kommer allt längre från land. De äter också upp sig på våren, tiden innan den isfria säsongen. Crockford fann att den isfria perioden i Southern Beaufort Sea blivit betydligt längre. Men trots detta ökade isbjörnsstammen. Det visade sig nämligen att sälarna förökade sig i huvudsak under den isfria delen av året och med en längre isfri säsong blev det helt enkelt bättre med mat för isbjörnarna.

Det visade sig för övrigt att de år som kännetecknades av en nedgång för isbjörnsstammen inte var de med dålig is, utan tvärtom, då isen var särskilt tjock. Då kunde inte sälarna ta sig mellan isen och vattnet eftersom det var tillfruset överallt. Det blev dåligt med mat för isbjörnarna som gick tillbaka i antal.

Hon blev alltmer intresserad av isbjörnar och har skrivit flera artiklar om isbjörnarnas situation. Nu också en bok med titeln *The Polar Bear Catastrophe That Never Happened*. I korthet går den ut på att isbjörnsstammen utvecklas positivt i Arktis. Och att hotet mot isbjörnsstammen är ett påhitt av "varmister". Hon menar att hela den övriga isbjörnskunskapen besitts av klimataktivisterna. Det handlar nu om ett halvdussin personer, så det är lätt att bli utfrusen om man som Susan J. Crockford har kätterska åsikter. Alarmisternas prognoser hävdade att isbjörnarna skulle vara utrotade till år 2050, samtidigt som den faktiskt observerade isbjörnsstammen ökade.

Det finns områden där man förutspått en kraftig minskning, där det i själva verket blivit en kraftig ökning. I Svalbardområdet ökade isbjörnsstammen med 42 procent mellan 2004 och 2015. Bara i ett av tio områden för vilka det finns data har isbjörnsstammen minskat under senare år. I hela Arktis uppskattar man nu att antalet isbjörnar ökat med 20 procent mellan 2005 och 2016. Idag uppskattas isbjörnsstammen uppgå till 40 000 djur (1993 uppskattades stammen vara 25 000 djur.)

Under 1900-talets början var isbjörnsjakt populärt och isbjörnsstammen minskade. Det handlade, märk väl, inte om lokalbefolkningens husbehovsjakt utan om valfångares, säljägares och rena sportjägares jakt på isbjörnar. Denna jakt upphörde under Andra världskriget och isbjörnsstammen återhämtade sig, varefter jakten satte igång igen efter krigsslutet, för att under 1970- och 1980-talen hårt regleras av amerikanska, kanadensiska, norska och sovjetiska myndigheter.

Men hur är det då med filmer du sett om utsultna isbjörnar? Susan Crockford konstaterar att isbjörnen ligger högst i näringskedjan och inte har några naturliga fiender. Slutet för en isbjörn kommer när den på grund av sjukdom och ålder inte kan jaga lika bra som tidigare. Nästan alla isbjörnar dör till slut av svält. Den mest berämda filmsekvensen togs av Paul Nicklen, som fotograferade åt *National Geographic*. Nicklen är isbjörnsaktivist och när han mötte en utmärglad isbjörn ute på isen så lät han den vara. Det rimliga hade varit att skjuta isbjörnen för att minska dess lidande och för att trygga lokalbefolkningen från en farligt uthungrad isbjörn. Istället beställde han mer kamerautrustning att flygas ut till honom. *National Geographic* la ut filmssekvensen, men sedan de verkliga omständigheterna uppdagats togs den ner.

Och hur har det varit tidigare? Efter inlandsisens avsmältning kom en köldperiod som varade i ungefär 1200 år (från 12900 till 11700 år sedan). Isbjörnarna drog sig söderut och benrester av isbjörn har hittats i både södra Sverige och södra Norge. Efter den köldperioden blev det snabbt mycket varmare. Isbjörnarna drog sig tillbaka från Sverige och Norge till Franz Josefs land och det bara på något hundratal år. C G Holm

Spionkriget i Finland

I Sverige var 1920- och 1930-talen i mångt och mycket en period då det politiska systemet stärktes. Regeringar kom och gick, men det skedde i ordnade former. Det fanns små grupper av kommunister och nationalsocialister som ville omstörta samhället med våld, men de kunde med rätta betraktas som marginella grupper, som inte utgjorde något reellt hot mot vårt samhälle.

Så var det inte i vårt östra grannland Finland. Frihetskri- get var i färskt minne, ett krig där kommunister med vapen i hand försökte lägga under sig Finland, och det i samarbete med Finlands stora granne i öster. Kommunisterna byggde upp en underjordisk organisation som var beredd att slå till om tillfälle skulle ges. Och det officiella Finland var berett att slå tillbaka och hade en utbyggd polisorganisation som kontrollerade kommunisternas verksamhet; en kontroll som ledde till många och långa fängelsestraff. I Stockholm fanns Finlandskontoret, som var en central för finska kommunisters verksamhet. Den

som kom till Sverige kunde snabbt få hjälp med bostad, arbete och liknande.

Det inofficiella Finland lidade inte på att de finska myndigheterna hade kontroll över situationen och den antikommunistiska Lappo-rörelsen genomförde allt som oftast "skjutsningar" av kommunister. Kommunisterna kidnappades, skjutsades till ryska gränsen och sattes av där med en portfölj i handen.

I finska arkiv och domstolsprotokoll finns mycket att hämta om det som hände i landet på 1920- och 1930-talen. En som har tittat närmare på detta är K-G Olin. Redan för ett par år sedan kom boken *Spionkriget* som handlar om underrättelseverksamhet, upp- rorsverksamhet och spioneri i Finland.

En av ligorna omfattade inte mindre än 36 personer. En av de ledande var en fotograf vid finska generalstaben, Vilho Pentikäinen. Han hade möjlighet att resa runt och filma mycket av hemliga försvarsanläggningar, under förevändning att det skulle ingå i un-

dervisningsfilmer. Samtidigt lyfte han 2.000 mark i månaden från Ryssland, som betalning för spioneriuppdrag. Han lyckades efter avslöjandet ta sig till Ryssland för att hamna på Leninskolans finska avdelning. Han arbetade senare åt den sovjetiska militära underrättelsetjänsten GRU i Frankrike och Spanien och gifte sig med landsförräddaren Otto Wille Kuusinens dotter Riikka. Pentikäinen var redan gift i Finland, men det spelade ingen roll för det nya äktenskapet.

Finska kommunister hade militära uniformer på lager för att återuppta den väpnade kampen. Värnpliktiga kommunister organiserade underjordiska organisationer inom den finska arméns ram. Genom en rad avslöjanden av Detektiva centralpolisen och långa fängelsestraff utdömda mot både finska och utländska kommunister verksamma i Finland, insåg myndigheterna att hotet mot Finland var reellt och 1930 förbjöds kommunistisk verksamhet. Många kommunistiska ledare valde att lämna landet, de åkte till Ryssland, Sverige eller andra länder.

Det fanns också många finska kommunister i USA. Finnar

var den största etniska gruppen i det amerikanska kommunistpartiet och utgjorde sammanlagt 6 000. Många av dessa värvades för att flytta till sovjetiska Karelen. På samma sätt som många svenska kommunister från Kiruna-trakten lockades att flytta till Karelen.

Olin berättar att en tidigare kommunistisk finsk riksdagsman, Kaarlo Kyhälä, som var kolchoschef i Karelen, bröt mot de centrala planbestämmelserna om när sådden skulle ske. Det var fortfarande frost och Kyhälä kom fram till att sådden måste skjutas upp. Vilket var ett brott mot planekonomin. Han avsattes och ersattes med en politruk som lydde order. Men när katstrofen var fullbordad och sådden förstörd var det Kyhälä som arresterades som spion, dömdes till döden och avrättades. Det hjälpte honom föga att han kunde bevisa att han försökt stoppa sådden. Kyhälä var för övrigt extra misstänkt, eftersom han var en av de som skjutsats av Lappo-rörelsen till ryska gränsen. Han hade alltså åkt i samma bil som fascisterna, så det var ju mer än uppenbart att han var spion. C G Holm

CONTRA

I 1995...

Radio hade nyligen legaliserats i Sverige. Jovisst hade det sänts radio sedan länge, men från 1925 var det bara det statliga monopolet Radiotjänst som fick sända. Contra berättade om hur Sverige fått en laglig fri radio; delvis via de många olagliga piratradiostationerna, Radio Nord, Radio Syd med flera, och inte minst Radio Nova i Vagnhärad. Ågaren Claes Nydahl fick Contras frihetspris 1992.

Serien om före detta sovjetrepubliker fortsatte med den näst sista, den här gången var det Armenien i Kaukasus som uppmärksammades.

Contra hade haft tillfälle att besö-

ka Rumänien. Det var efter diktatorn Ceasescus fall, men Ceasescus och kommunismens fall var högst skenbart. Ceasescu var visserligen död, men hans många hejdukar inom kommunistpartiet kontrollerade fortfarande landet, även om det inte längre skedde i kommunistpartiets namn. På fem år hade inte mycket positivt hänt i Rumänien.

Som brukligt kunde Contra några månader efter riksdagsvalet presentera en sammanställning över de mindre partiernas resultat i det senaste valet. Efter de sju riksdagspartierna kom Ny Demokrati, som åkt ut ur Riksdagen. På nion-

de plats dök Sverigedemokraterna upp med 13 889 (+9012) röster. Det skulle dröja ytterligare 16 år innan partiet tog sig in i Riksdagen.

Tommy Hansson granskade amerikansk utrikespolitik som hamnat fel i det mesta under Bill Clinton och utrikesministern Warren Christopher. Till och med Carterregeringen, med sin erkänt kunnige Zbigniew Brzezinski som säkerhetspolitisk rådgivare, hade skött sig bättre. Antalet misslyckanden var stort och omfattade bland annat Somalia, Haiti, Bosnien, Korea, Ryssland...

...för tjugofem år sedan